

Hanna Nikolajeff

LAPSETTOMAN AVIOPARIN PERINNÖNJAKO

Liiketalouden koulutusohjelma

2016

LAPSETTOMAN AVIOPARIN PERINNÖNJAKO

Nikolajeff, Hanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2016
Ohjaaja: Lehtonen, Suvi
Sivumäärä: 42
Liitteitä: 3

Asiasanat: avioehto, jäämistöoikeus, perintökaari, pesänjako, testamentti

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin lapsettoman avioparin perinnönjakoa. Tarkoituksena oli selvittää, miten varallisuus jaetaan ensiksi kuolleen puolison jälkeen ja myöhemmin lesken kuollessa. Leskellä on lainsäädännön perusteella vahva asema perillisenä. Vaikka lainsäädäntö ohjaakin vahvasti perinnön jakautumista, niin elinaikaisilla toimilla voidaan vaikuttaa niin puolison kuin muidenkin perillisten asemaan. Opinnäytetyössä pohdittiin myös, miten ja minkälaisilla jäämistösuunnittelun keinoilla perinnön jakautumiseen voidaan vaikuttaa ja näistä keinoista tarkasteltiin erityisesti testamentin vaikutusta.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tutkimus oli oikeustieteellinen ja tutkimuskysymyksiä tarkasteltiin oikeusdogmatiikan näkökulmasta. Lähdeaineistona käytettiin voimassa olevaa lainsäädäntöä, perhe- ja jäämistöoikeuden kirjallisuutta, tuomioistuinratkaisuja sekä lain esitöitä. Lait, jotka määrittävät lesken asemaa perillisenä ovat avioliittolaki (234/1929) ja perintökaari (40/1965). Pääasiallisina oikeuskirjallisuuden lähteinä käytettiin Aulis Aarnion ja Urpo Kankaan kirjoittamia teoksia perhe- ja jäämistöoikeudesta.

Työn teoriaosuudessa käytiin läpi lapsettoman avioparin varallisuuden jakautumista lainsäädännön perusteella ja testamenttiehdoin. Aviovarallisuusjärjestelmä vaikuttaa myös osaltaan perinnön jakautumiseen ja siksi työssä käytiin läpi myös avioehdon vaikutusta. Työn loppuun tehtiin haastattelu, jossa selvitettiin toteuttavatko lapsettomat avioparit käytännössä paljon jäämistösuunnittelua testamentin avulla ja miten tietoisia he ovat perintökaaren (40/1965) mukaisesta perinnön jakautumisesta.

Testamentti on tehokas jäämistösuunnittelun keino. Sen huolellinen laadinta vaikuttaa keskeisesti jäämistösuunnittelun onnistumiseen. Lapsettoman avioparin kohdalla lesken suojaksi ei välttämättä tarvita testamenttia, mutta omaisuuden jakautumiseen voidaan haluta muutoksia, jotka ovat toteutettavissa testamentin avulla. Usein halutaan valita erikseen ne henkilöt jotka perivät. Lesken oikeuksiakin voidaan haluta rajoittaa tai laajentaa. Toissijaisilla perillisillä on kuitenkin oikeuksia lesken kuoleman jälkeen, mikä taas aiheuttaa tiettyjä rajoituksia lesken testamenttimääräysten tekemiseen ja muihin elinaikaisiin toimiin.

DISTRIBUTION OF ESTATE OF A MARRIED COUPLE WITH NO CHILDREN

Nikolajeff, Hanna
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
December 2016
Supervisor: Lehtonen, Suvi
Number of pages: 42
Appendices: 3

Key words: prenuptial agreement, act on estate, code of inheritance, distribution of an estate, will

This thesis explores the distribution of an estate of a married couple with no children. The purpose of the thesis was to find out, how the estate is first divided after the first deceased spouse and later when the widow or widower dies. The widow or widower has a very strong standing as an heir. Although legislation guides the distribution of the estate rather strongly, it is possible to influence the standing of the spouse and other heirs. This thesis also considers the methods of estate planning and how they can be used to affect the distribution of an estate. In particular, this thesis considers the meaning of a will in affecting the distribution of an estate.

The thesis was carried out by using a qualitative approach. The study falls under jurisprudence and the research questions were approached from the perspective of legal dogmatics. The theoretical sources include effective legislation, literature on the family and estate laws, court decisions and preliminary work related to the laws. The legislation which applies to the legal standing of the widow or widower consists of the Marriage Act (234/1929) and Code of Inheritance (40/1965). The literature sources included books on family and estate law written by Aulis Aarnio and Urpo Kangas.

The theoretical part explores the distribution of the property on the basis of the legislation and a will. The system of the matrimonial property also affects the distribution of the estate and therefore the thesis also discusses the effects of a prenuptial agreement. An interview was also carried out to find out whether the couples with no children actually plan the distribution of an estate with a will and whether they are familiar with the Code of Inheritance (40/1965).

A will is an effective method of planning the distribution of an estate. It is important to plan it carefully to make the distribution of an estate successful. When the couple does not have children, it is not necessary to have a will. However, if the couple wants to make changes in the distribution of an estate, they can be completed by making a will. It is common that people want to choose their heirs. Even the rights of the widow or widower can be restricted or expanded. However, reversionary heirs have rights after the widow or widower dies, which in turn restricts the widow's or widower's right to make testamentary provisions and other actions while still living.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	6
2.1	Teoreettinen viitekehys.....	6
2.2	Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen.....	7
3	PERIMYSJÄRJESTYS JA PARENTEELIT.....	8
4	LAPSETTOMAN AVIOPARIN LESKEN PERINTÖOIKEUS.....	12
4.1	Toissijaiset perilliset.....	13
4.2	Lesken rajoitettu omistusoikeus.....	14
4.3	Perintöoikeuden kumoutuminen.....	15
4.4	Lesken uusi avioliitto.....	16
5	PERINNÖNJAKO LESKEN JÄLKEEN.....	17
5.1	Lesken jäämistön jakosuhte.....	19
5.2	Poikkeukset jäämistön jakosuhteessa.....	20
5.2.1	Pesän arvon muuttuminen.....	21
5.2.2	Pesänjako lesken eläessä.....	23
5.3	Perinnöstä luopuminen.....	25
5.3.1	Hallintaoikeus.....	25
5.3.2	Omaisuuksien ositus.....	26
5.3.3	Tasinkoprivilegi.....	27
6	TESTAMENTTI.....	28
6.1	Testamenttiluokitukset.....	29
6.1.1	Yleis- ja erityisjälkisaadokset.....	29
6.1.2	Täysi omistusoikeustestamentti.....	30
6.1.3	Rajoitettu omistusoikeustestamentti eli vallintatestamentti.....	30
6.1.4	Käyttöoikeustestamentti eli hallintaoikeustestamentti.....	31
6.1.5	Tuotto-oikeus testamentti.....	32
6.2	Lapsettoman avioparin testamentti.....	32
6.2.1	Omistusoikeustestamentti.....	34
6.2.2	käyttöoikeus- eli hallintatestamentti.....	35
7	HAASTATTELU LAPSETTOMIEN AVIOPARIEN PERINTÖASIOISTA.....	36
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	38
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihealue liittyy perhe- ja jäämistöoikeuteen. Opinnäytetyössä selvitetään lapsettoman avioparin perinnönjakoa. Yleensä puolison kuolema koskettaa konkreettisimmin leskeä. Lapsettoman avioparin lesken asemaa turvataan lainsäädännöllä. Leskellä katsotaan olevan perintöoikeudessa puolison kuollessa vahvempi asema perillisenä kuin puolison sukulaisilla. Keskeisimmät lait, jotka määrittävät lesken asemaa perillisenä ovat avioliittolaki (234/1929) ja perintökaari (40/1965).

Lainsäädäntö ohjaa vahvasti perinnön jakautumista, mutta lakimääräinen perimysjärjestys ei kuitenkaan aina ole lapsettoman avioparin mielestä paras ratkaisu. Elinaikaisilla toimilla voidaan vaikuttaa niin puolison kuin muidenkin perillisten asemaan. Usein halutaan valita erikseen ne henkilöt, jotka perivät. Näistä jäämistösuunnittelun keinoista erityisen tarkastelun kohteeksi opinnäytetyössä on otettu testamentti. Testamentilla voidaan turvata haluttujen henkilöiden asema perillisenä.

Opinnäytetyön lainsäädäntöosuudessa selvitetään aluksi perintökaaren (40/1965) mukaista perinnön jakautumista. Luvuissa 3-4 selvitetään, miten lapsettoman avioparin varallisuus jakautuu lakimääräisesti, kun toinen puolisoista kuolee ja miten perinnön käy lopulta, kun leskestä aika jättää. Luvussa 6 tarkastellaan testamenttia tahdonilmaisuna. Lainsäädäntöosuuden rinnalle on otettu esimerkeiksi tapauksia, joiden tarkoituksena on avata opinnäytetyön keskeisimpiä ongelmia. Opinnäytetyön lopussa on haastattelu, josta ilmenee, minkälainen kokemus asianajaja-varatuomarille on kertynyt vuosien saatossa lapsettomien avioparien perintösuunnittelusta ja perintötietoudesta. Haastattelun keskeisenä kysymyksenä on testamentin merkitys lapsettomien avioparien jäämistösuunnittelussa suhteessa lainsäädännön mukaiseen perinnön jakautumiseen.

Idea opinnäytetyön aiheesta sai alkunsa omasta kiinnostuksesta perintö- ja jäämistöoikeuteen ja sen haasteellisuuteen. Lopullisen aiheen rajauksen tein opettajan ehdotuksesta. Olen rajannut aiheen koskemaan perintösuunnittelua ja perinnönjakoa, mutta perintöverotukselliset kysymykset olen jättänyt opinnäytetyön ulkopuolelle. Toivon

opinnäytetyöstäni olevan hyötyä varallisuus- ja jäämistöoikeuden parissa työskenteleville ja kaikille jotka haluavat tarkastella syvällisemmin perintöoikeudellisia kysymyksiä.

2 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSMENETELMÄT

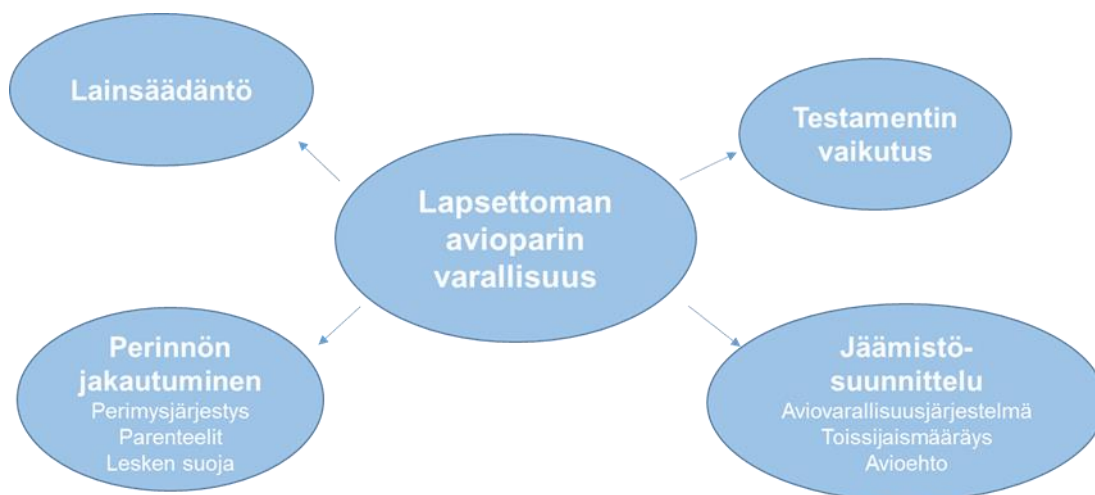
Opinnäytetyössäni tavoitteena on selvittää lapsettoman avioparin varallisuuden jakautumista, kun heidän yhteiselämänsä päättyy puolison kuolemaan. Ongelmana on myös selvittää, miten perintö jaetaan lesken kuoltua. Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään millä eri tavoin jäämistösuunnittelua voidaan toteuttaa. Ongelmana on erityisesti selvittää testamentin vaikutusta omaisuuden jakautumiseen perinnönjaossa.

Tällä opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millainen varallisuusoikeudellinen asema leskellä on yhteiselämän päättyessä puolison kuolemaan silloin kun avioparilla ei ole lapsia?
2. Miten lapsettoman avioparin omaisuus jaetaan lesken kuollessa?
3. Minkälaisilla toimilla lapsettoman avioparin varallisuuden jakautumiseen voidaan vaikuttaa?
4. Miten testamentilla voidaan vaikuttaa omaisuuden jakautumiseen perinnönjaossa?

2.1 Teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyössäni tarkastelen lapsettoman avioparin omaisuuden jakautumista perinnönjakotilanteessa lainsäädäntöä ja oikeuskirjallisuutta tutkien. Lainsäädäntö määrittelee mikä on perimysjärjestys ja miten perintö jakautuu. Jäämistön jakautumiseen voidaan kuitenkin vaikuttaa huolellisella suunnittelulla. Testamenttia voidaan käyttää jäämistösuunnittelun keinona, mutta suunnittelussa on otettava huomioon myös aviovarallisuusjärjestelmä ja perintökaaren leskensuojasäännökset. Testamentin lisäksi selvitän mahdollisen avioehtosopimuksen vaikutuksia perinnönjaossa. (Kuvio 1)

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

2.2 Käytettävät menetelmät ja aineiston kerääminen

Opinnäytetyössäni käytän kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, jossa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää. Tavoitteena onkin tosiasioiden löytäminen tai paljastaminen, ei teorian tai hypoteesin testaaminen. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2008, 161 ja 164.) Kvalitatiivinen tutkimusote etenee käytännön ilmiöstä ja havainnoista yleiselle tasolle eli empiriasta teoriaan. Ilmiötä pyritään ymmärtämään, selittämään, tulkitsemaan ja toisinaan myös soveltamaan. (Anttila 2006, 275-276.) Tutkijan omat arvot muovaavat tutkitun asian ymmärtämistä (Hirsijärvi ym. 2008, 161).

Kvalitatiivisen tutkimuksen toteutan teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelu käydään keskusteluna, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. Haastateltavien valintaan kiinnitetään erityistä huomiota. Haastattelutilanteen teemat ovat tarkoin etukäteen pohditut ja määritellyt, mutta kerättävä aineisto rakentuu kuitenkin haastateltavan henkilön kokemuksista. Etukäteen suunnitellut vastausvaihtoehdot eivät siten rajaa kertyvää aineistoa. Tutkijan etukäteen valitsemat teemat sitovat aineiston käsillä olevaan tutkimusongelmaan. Joissakin tapauksissa keskustelun luonteva kulku saa määrätä niiden käsittelyjärjestyksen, sillä tutkimusongelma voi olla sellainen, että järjestyksellä ei ole ratkaisevaa merkitystä. Aineisto on lähtökohtana tutkijan teoreettisille pohdiskeluille

ja tulkinnoille ja sen voidaankin sanoa toimivan eräänlaisen apuvälineen asemassa. (Tilastokeskuksen www-sivut 2016.)

Suurin osa oikeustieteellisestä tutkimuksesta on lainoppia. Lainoppi eli oikeusdogmatiikka rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan. Lait ja muut säädökset ovat tärkein oikeuslähde, mutta apuna säädöstekstin tulkinnassa tarvitaan myös muita oikeudellisia aineistoja. Oikeuslähteet jaetaan ryhmiin niiden velvoittavuuden mukaan ja niitä käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen osoittamassa järjestyksessä. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat laki, säädökset ja maan tapa. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat tuomioistuinratkaisut ja lainsäätäjän tarkoitus. Sallittuja oikeuslähteitä ovat oikeustiede sekä oikeushistorialliset, oikeusvertailevat ja reaaliset argumentit. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20 ja 32-33.) Tämä opinnäytetyö on oikeustieteellinen ja tutkimuskysymyksiä tarkastellaan oikeusdogmatiikan näkökulmasta. Lähdeaineistona käytän voimassaolevan lainsäädännön lisäksi lain esitöitä, tuomioistuinratkaisuja sekä oikeuskirjallisuutta.

3 PERIMYSJÄRJESTYS JA PARENTEELIT

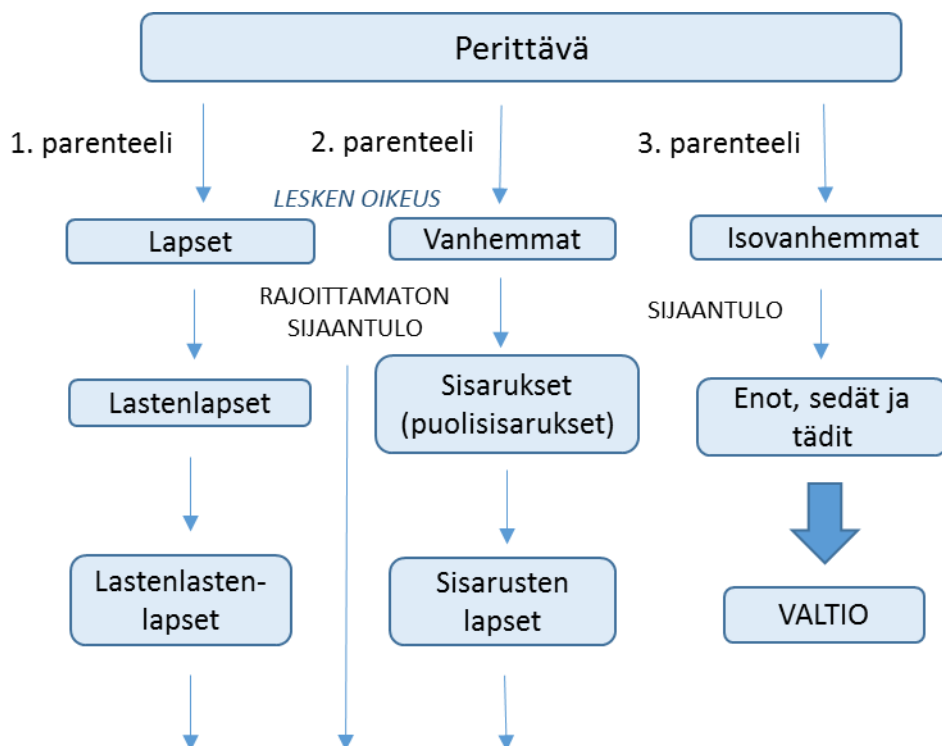
Jäämistöoikeudellinen sääntely perustuu perimysjärjestyksen oikeusohjeisiin, joiden mukaan määritellään ketkä ovat oikeutettuja saamaan omaisuutta jäämistöstä. Sääntelyn mukaan perintöoikeus kuuluu vainajan lähimmille sukulaisille. Perilliset jaetaan sukulaissuhteen perusteella määriteltyihin ryhmiin eli parenteeliin. (Kaisto & Lohi 2013, 342.) Parenteeliryhmäjärjestelmä on kolmiportainen ja perintö ei koskaan jakaudu useampaan kuin yhteen parenteeliin. Parenteelista toiseen siirtyminen tapahtuu vain silloin kun ensisijaiseen parenteeliin kuuluvia perillisiä ei ole lainkaan. (Aarnio & Kangas 2009, 63.)

Perintökaaren (40/1965) 2 luvun 2 §:n mukaan ensi sijassa perinnön saavat rintaperilliset eli lapset. Jos perinnönjättäjältä ei jää ensimmäisen parenteelin perillisiä, siirtyy oikeus perintöön toisen parenteelin perillisille. Tähän perillisryhmään kuuluvat perit-

tävän vanhemmat ja sisarukset sekä heidän jälkeläisensä. Myös puolisisarukset jälkeläisineen kuuluvat tähän parenteeliin. Ensisijaisesti perivät perinnönjättäjän vanhemmat. Sisarukset jälkeläisineen perivät kuolleen vanhemman osuuden.

Perintökaaren (40/1965) 2 luvun 3 §:n mukaan kolmannessa parenteelissa ensisijainen perimysoikeus on puolestaan perittävän isovanhemmilla ja heidän lapsillaan. Jos isovanhemmat ovat kuolleet ja heiltä on jäänyt lapsia muusta avioliitosta, saavat nämä perinnöstä vainajan osan.

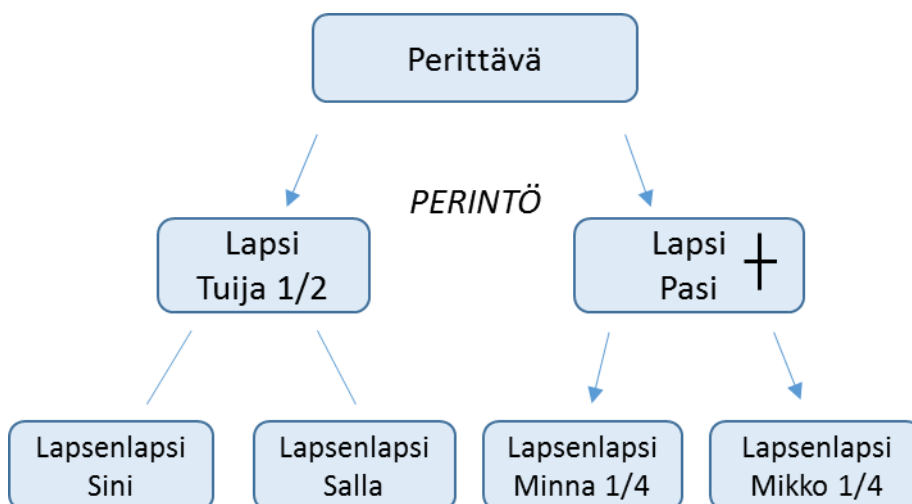
Perintökaaren (40/1965) 2 luvussa puhutaan sijaantulosta perinnönjaossa. Jos joku perillisryhmän perillisistä on kuollut ennen perittävää, siirtyy hänen osuuteensa perintöoikeus hänen lapsilleen eli lapset tulevat hänen sijaansa. Ensimmäisessä ja toisessa parenteelissa vallitsee rajoittamaton sijaantulo-oikeus eli perillisasemaan voivat päästä kaikki vainajan jälkeläiset, niin pitkälle asti kuin suku vain jatkuu. Kolmannessa parenteelissa sijaantuloa on rajoitettu niin, että se ulottuu vain ensimmäisen polven jälkeläisiin, joita ovat sedät, tädit ja enot. Serkut eivät enää peri. (Kaisto & Lohi 2013, 343-344.) Jos perillisiä ei ole ollenkaan eikä perittävä ole määrännyt omaisuudestaan testamentilla, menee perintö valtiolle (Aarnio & Kangas 2010, 309). (Kuvio 2)

Kuvio 2. Perimysjärjestys, parenteelit ja sijaantulo-oikeus

Esimerkki 1.

Perittävä kuolee leskenä. Hänellä on yksi lapsi Tuija. Tuijalla on kaksi lasta Salla ja Sini. Perittävän poika Pasi on kuollut jo aiemmin. Pasilta on jäänyt kaksi lasta Minna ja Mikko. Lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan perinnön saavat ensimmäisen parenteelin perilliset eli perittävän rintaperilliset, joita ovat tytär Tuija sekä edesmenneen pojan Pasiin lapset Minna ja Mikko. Koska Pasi on kuollut ennen perittävää, tulevat Minna ja Mikko hänen sijaansa. Perintöosuus jaetaan seuraavasti: Tuija saa 1/2 osaa ja Minna ja Mikko saavat kumpikin 1/4 osaa. Salla ja Sini eivät saa perintöä. (Kuvio 3)

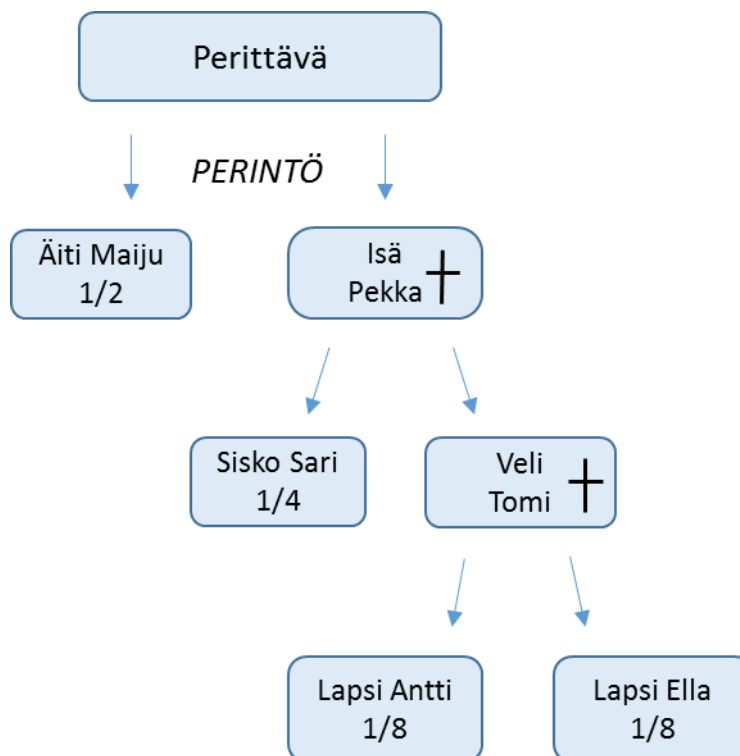

Kuvio 3. Lakimääräinen perimysjärjestys ja ensimmäisen parenteelin perilliset

Esimerkki 2.

Perittävä kuolee naimattomana ja lapsettomana. Perittävän äiti Maiju elää, mutta hänen isänsä Pekka on kuollut. Perittävällä on myös yksi sisko Sari. Perittävän veli Tomi on kuollut, mutta häneltä on jäänyt kaksi lasta Antti ja Ella. Perittävällä ei ole ollenkaan ensimmäisen parenteelin perillisiä, joten oikeus perintöön siirtyy toisen parenteelin perillisille, joita ovat perittävän vanhemmat ja sisarukset jälkeläisineen. Perintö jakautuu seuraavasti: Äiti Maiju saa 1/2 osaa perinnöstä. Koska perittävän isä on kuollut, hänen osuutensa siirtyy perittävän siskolle Sarille ja edesmenneen veljen Tomin

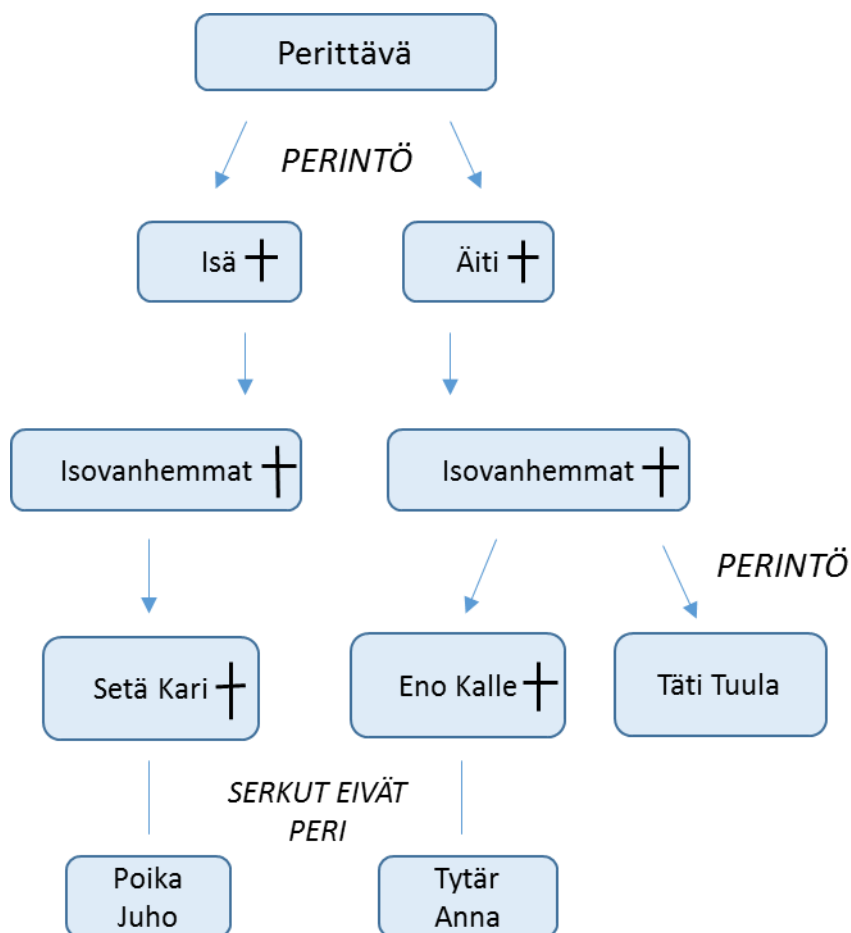
lapsille Antille ja Ellalle. Sari saa $\frac{1}{4}$ osaa perinnöstä. Antti ja Ella jakavat Tomin osuuden $\frac{1}{4}$ osaa eli he saavat molemmat $\frac{1}{8}$ osaa perinnöstä. (Kuvio 4)

Kuvio 4. Lakimääräinen perimysjärjestys ja toisen parenteelin perilliset

Esimerkki 3.

Perittävä kuolee naimattomana ja rintaperillisittä. Hänellä ei ole sisaruksia ja hänen vanhempansa ja isovanhempansa ovat kuolleet. Perittävän suvusta on elossa hänen äitinsä sisar Tuula, edesmenneen enon Kallen tytär Anna sekä edesmenneen sedän Karin poika Juho. Kolmannessa parenteelissa kuolleen isovanhemman sijaan tulee hänen lapsensa ja näin ollen Tuula perii koko perittävän omaisuuden. Serkut eivät peri, joten Juho ja Anna eivät saa perintöä. (Kuvio 5)

Kuvio 5. Lakimääräinen perimysjärjestys ja perinnön siirtyminen kolmanteen parenteeliin

4 LAPSETTOMAN AVIOPARIN LESKEN PERINTÖOIKEUS

Puolison perintöoikeudesta säädetään perintökaaren (40/1965) 3 luvussa. Lesken perimyoikeutta koskeva sääntely poikkeaa olennaisesti omaksutusta parentelijärjestelmästä (Kaisto & Lohi 2013, 344). Ennen vuonna 1965 tapahtunutta lesken perillisaseman merkittävää perintöoikeudellista muutosta, leskeä suojasivat vain aviovarallisuussäännökset. Uuden perintökaaren (40/1965) tultua voimaan vuonna 1966 lesken asemaa parannettiin siten, että lapsettomien avioparien kohdalla leski sai perintöoikeuden

kuolleen puolisonsa jälkeen. Säännöksen perusteena oli aviopuolisoiden sosiaalis-taloudellinen yhteys, joka on yleensä vahvempi kuin naimisissa olevan suhde vanhempiinsa tai sisaruksiinsa. (Gottberg 2013, 110.)

Nykyisessä lainsäädännössä lapsettoman avioparin leskellä onkin perillisenä vahva asema. Leski tavallaan ohittaa perimysjärjestyksessä toisen parenteelin perilliset ja saa perillisen aseman, jos perittävällä ei ole rintaperillisiä. Perintökaaren (40/1965) 3 luvun 1 §:n mukaan eloonjäänyt puoliso perii vainajan koko omaisuuden. Eloonjääneellä puolisoilla on omistusoikeus kuolleen puolison jäämistöön ja hän voi käyttää sitä haluamallaan tavalla. Hän saa hallita elinaikanaan (inter vivos) omaisuutta ja tehdä vapaasti perintöä koskevia oikeustoimia, kuten myydä, pantata tai lahjoittaa sitä. Edes puolisoitten solmima avioehto ei rajoita määräysvaltaa. (Kaisto & Lohi 2013, 344; Kangas 2013, 446; Kontturi 2011, 20.) Leski ei tarvitse tekemilleen toimille kuolleen puolison toissijaisten perillisten eli toiseen parenteeliin kuuluvien perillisten suostumusta (Mikkola 2010, 56).

Aviopuolisoiden tekemä avioehtosopimus saattaa muuttaa lakimääräistä oikeustilaa silloin kun perittävällä ei ole rintaperillisiä. Jos puolisoitten välillä oli molemminpuolinen avioehtosopimus toisen puolison kuollessa lapsettomana ja ilman testamenttia, ei avioehdolla kuitenkaan ole vaikutusta lesken perimyoikeuteen. Avioehdon vaikutus ulottuu vasta lesken kuollessa toissijaisten perillisten ja lesken perillisten kesken tehtävään perinnönjakoon. (Mikkola 2010, 134-135.)

4.1 Toissijaiset perilliset

Lakimääräisiä ensiksi kuolleen puolison toissijaisia perillisiä ovat kaikki ne perilliset, joilla on perintökaaren (40/1965) 2 luvun 2 §:n mukaan oikeus vainajan perintöön. Perintöön oikeutettuja ovat siten perinnönjättäjän vanhemmat, sisarukset, sisaruspuolet ja heidän lapsensa. Kolmanteen parenteeliin kuuluvat henkilöt eivät enää ole ensiksi kuolleen puolison toissijaisia perillisiä. Jos puolison kuollessa toisen parenteelin perillisiä ei jää ollenkaan, perii leski ensiksi kuolleen puolison täydellä omistusoikeu-

della. (Aarnio & Kangas 2010, 434.) Toissijaiseksi perilliseksi voi tulla myös testamentin perusteella kuka tahansa sukulaissuhteesta huolimatta (Aarnio & Kangas 2009, 119).

Toissijaisten perillisten piiri kuitenkin määräytyy lopullisesti vasta lesken kuollessa, sillä toissijaisten perillisten tilanne saattaa myöhemmin muuttua oleellisesti puolison kuolinhetken tilanteesta. Esimerkiksi toissijaisia perillisiä ei välttämättä ole lainkaan, jos ensiksi kuolleen puolison kuollessa elossa on vain yksi toissijainen perillinen, joka kuolee ennen leskeä. (Aarnio & Kangas 2010, 300.)

4.2 Lesken rajoitettu omistusoikeus

Perintökaaren (40/1965) 3 luvun lesken oikeus perintöön ei kuitenkaan kokonaan syrjäytä perittävän sukulaisia, sillä lesken perintönä saama omaisuus ei siirry lopullisesti lesken sukuun. Toissijaiset perilliset ovat oikeutettuja perintöosuuteen, mutta oikeus perintöön siirtyy myöhemmäksi siihen hetkeen, kunnes leski kuolee. (Kaisto & Lohi 2013, 344; Mikkola 2010, 55.) Toissijaiset perilliset on kuitenkin kutsuttava perunkirjoitustilaisuuteen, vaikka he eivät olekaan vielä ensiksi kuolleen puolison pesän osakkaita (Koponen 2015, 20).

Lesken määräysvalta ei siis ole täysin rajoittamatonta silloin, jos puolisollla on toiseen parenteeliin kuuluvia sukulaisia. Perintökaaren (40/1965) 3 luvussa lesken vapautta rajoitetaan siten, että leski ei voi määrätä leskenä ollessaan testamentilla ensiksi kuolleen puolison omaisuudesta. Leski ei voi testamentilla määrätä kuka saa ensiksi kuolleelta puolisolta perinnöksi saadun omaisuuden hänen kuolemansa jälkeen. (Koponen 2015, 20; Perintökaari 40/1965, 3:1 §.) Jos leski määrää toissijaisten perillisten pesäosuudesta testamentissaan, sen katsotaan olevan tehoton siltä osin kuin se estää toissijaisia perillisiä saamasta heille kuuluvaa osuutta lesken pesästä (Aarnio & Kangas 2009, 1033).

Leskellä on kuitenkin oikeus päättää omasta osuudestaan ja testamentata se haluamallaan tavalla, koska rajoitus koskee vain puolison jäämistöä. Puolison kuoleman jälkeen leskellä on myös mahdollisuus omalta osaltaan muuttaa edesmenneen puolison kanssa

laadittua keskinäistä testamenttia. (Kangas 2013, 406.) Jos taas toisen parenteelin sukulaisia ei ole lainkaan, niin silloin leskellä on täysi oikeus määrätä myös puolisoltaan perintönä saadusta omaisuudesta testamentilla (Mikkola 2010, 56).

Leski voi toissijaisten perillisten puuttuessa määrätä omassa testamentissaan koko omaisuutensa testamentin saajalle, jolloin saaja saa lesken osuuden lisäksi myös ensiksi kuolleen puolison osuuden itselleen. Leski voi myös määrätä testamentin saajalle ”leskelle kuuluvan pesäosuuden” tai ”puolet pesästä”. Silloin testamentin saaja ei voi saada itselleen muuta kuin testamentissa määritetyn osuuden. Saajan vaatiessa koko pesää itselleen, hän on näyttövelvollinen lesken tarkoituksesta määrätä koko omaisuus hänen hyväkseen. Jos tarkoitusta ei pystytä näyttämään toteen, toissijaisten perillisten pesäosuus menee lesken omille perillisille lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. Jos leskellä ei ole lakimääräisiä perillisiä, pesäosuus menee valtion jäämistösaantoa koskevien säännösten perusteella valtiolle. (Aarnio & Kangas 2009, 1033-1034.)

Koska ensiksi kuolleella puolisollla on oikeus määrätä omasta omaisuudestaan testamentilla, hän voi halutessaan syrjäyttää testamentilla puolisonsa ja nimetä testamentin saajaksi jonkun muun haluamansa henkilön. Jos ensiksi kuollut puoliso on määrännyt oman omaisuutensa saajaksi muun kuin puolisonsa, leskellä on kuitenkin oikeus hallita puolisojen yhteisenä kotina käytettyä asuntoa jakamattomana. Sama oikeus leskellä on puolisojen yhteiseen tavanomaiseen koti-irtaimistoon. (Kangas 2013, 406.)

4.3 Perintöoikeuden kumoutuminen

Lesken perintöoikeus väistyy, jos puolisojen välillä on vireillä avioero tuomioistuimessa tai jos puoliset ovat olleet asumuserossa perittävän kuollessa. Avioero on vireillä silloin, kun avioerohakemus on jätetty tuomioistuimeen ja kun avioeroa edeltävä harkinta-aika on kulumassa. Erityisistä syistä leski on oikeutettu perimään puolisonsa, vaikka avioero olisikin ollut vireillä puolison kuollessa. Perintöoikeus katsotaan palautuneeksi esimerkiksi silloin, jos avioeroasia on rauennut ilman lopullista eroa. (Aarnio & Kangas 2010, 306; HE 225/1982 vp, 12; Koponen 2015, 17.)

4.4 Lesken uusi avioliitto

Jos leski solmii uuden avioliiton puolison kuoleman jälkeen, saa hänen uusi aviopuolisonsa avio-oikeuden myös sellaiseen omaisuuteen, jonka leski on perinyt. Avioliittolaisissa (234/1929) tai perintökaareissa (40/1965) ei ole erityistä oikeusohjetta, joka määräisi lesken perimän omaisuuden uudessa avioliitossa avio-oikeudesta vapaaksi omaisuudeksi. Avio-oikeus voidaan kuitenkin sulkea pois avioehtosopimuksella. (Aarnio & Kangas 2009, 1088.)

Leski voi edelleen hallita perimäänsä omaisuutta haluamallaan tavalla, mutta tarvitsee uuden aviopuolisonsa suostumuksen sellaisen varallisuuden määräämiseen, joka on avioliittolain (234/1929) 38 § ja 39 §:ssä mainitun vallinnanrajoitusjärjestelmän suojaama omaisuutta. Tällaista omaisuutta ovat kotina käytetty asunto ja asuntoir-
taimisto. Sillä ei ole merkitystä vallinnanrajoituksiin, onko lesken uudella aviopuoliossa avio-oikeus lesken omaisuuteen. (Aarnio & Kangas 2009, 1088; Mikkola 2010, 61.)

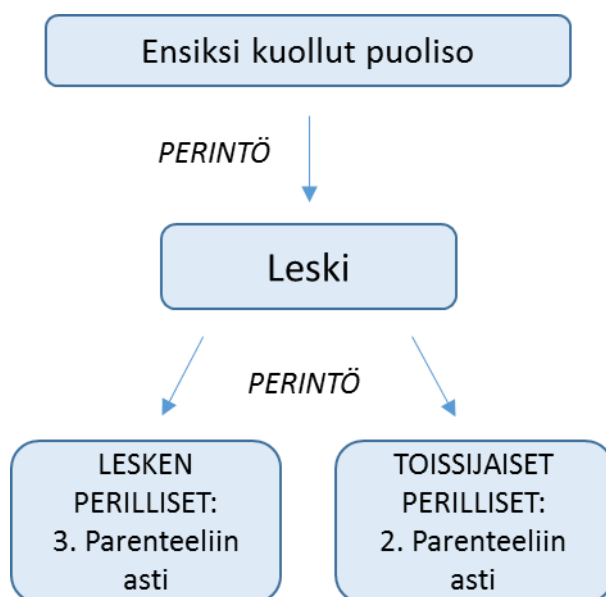
Perintökaaren (40/1965) 3 luvun 6 §:n erityissäännös suojaa kuitenkin toissijaisten perillisten oikeuksia. Jos eloonjääneen puolison elinaikana toimitetaan ositus hänen ja hänen uuden puolisonsa tai tämän perillisten kesken, tulee eloonjääneen puolison avio-oikeuden alaisen omaisuuden säästöstä ja yksityisestä omaisuudesta erottaa ensiksi kuolleen puolison perillisten varalle omaisuutta niin paljon, että se vastaa sitä osuutta, mikä heille kuuluisi perintökaaren säännösten mukaisesti. Tällä pyritään estämään lesken perimän omaisuuden siirtyminen uuden avioliiton myötä toiseen sukuun kuin mihin se lakimääräisesti päättyisi. (Mikkola 2010, 61.)

Kun omaisuutta erotetaan toissijaisille perillisille, on erottamisen kohteena lesken koko omaisuus riippumatta siitä, onko omaisuudesta osa avio-oikeudesta vapaata lahjakirjan ehdon tai testamentin määräyksen nojalla. Lesken ja uuden aviopuolison välisessä osituksessa sen sijaan avio-oikeudella on merkitystä, sillä lesken ositettavina varoina otetaan huomioon vain avio-oikeuden alainen omaisuus. (Aarnio & Kangas 2009, 1089.)

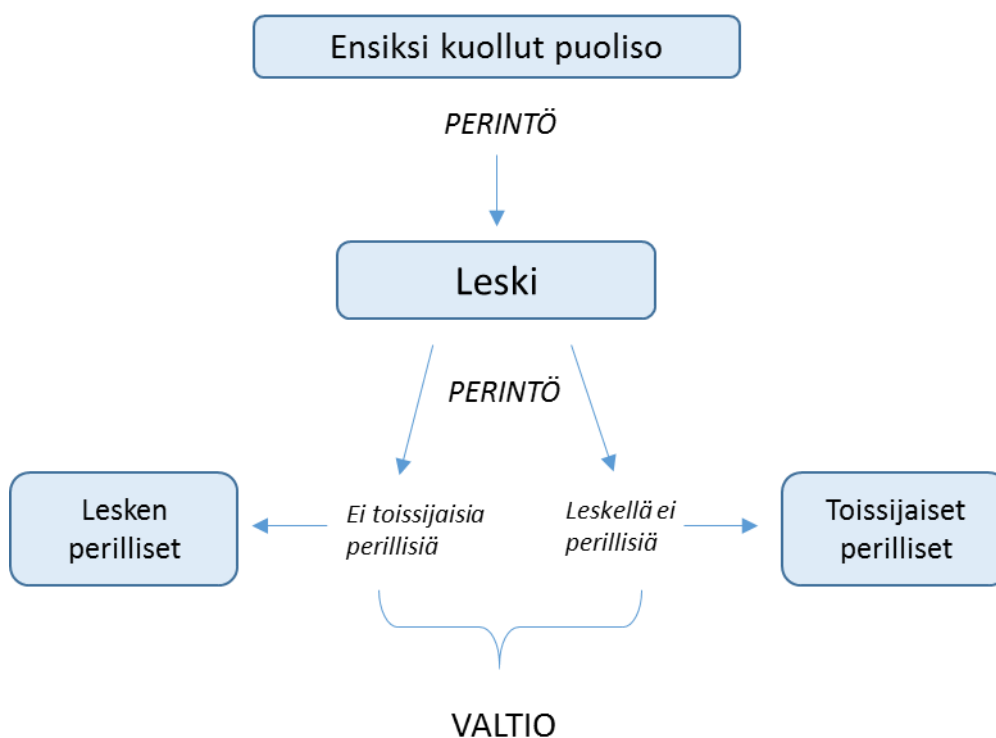
5 PERINNÖNJAKO LESKEN JÄLKEEN

Lesken kuoltua perinnönjako toimitetaan hänen perillistensä ja ensiksi kuolleen puolison toissijaisten perillisten välillä (Koponen 2015, 20). Lesken perillisiä ovat kaikki lakimääräiset perilliset aina kolmanteen parenteeliin asti (Aarnio & Kangas 2010, 434). Jos ensiksi kuolleen puolison toissijaisia perillisiä ei ole enää elossa, menee lesken koko omaisuus lesken lakimääräisille perillisille tai lesken testamentin saajalle. Jos taas tilanne on päinvastainen eli leskeltä ei jää omia perillisiä, saavat ensiksi kuolleen puolison toissijaiset perilliset koko omaisuuden. (Kangas 2013, 405; Perintökaari 40/1965, 3:1 §.)

Edellä mainituissa tilanteissa omaisuus siirtyy kokonaisuudessaan ainoastaan toiseen sukuhaaraan. Toisen suvun perilliset saavat koko omaisuuden siitä riippumatta, onko omaisuus jollakin perusteella avio-oikeudesta vapaata omaisuutta tai onko leski puolisonsa kuoleman jälkeen perinyt omaisuutta kolmannelta (Aarnio & Kangas 2009, 121-122). Siinä tapauksessa, että lesken kuollessa kummankaan suvussa ei ole elossa perillisiä eikä testamenttia ole laadittu, menee lesken pesä valtiolle (Kangas 2013, 405). Lesken kuollessa pesänjakoa voivat vaatia sekä toissijaiset perilliset että lesken perilliset (Aarnio & Kangas 2009, 1034).

Kuvio 6. Lapsettoman avioparin perinnön jakautuminen ilman testamenttia

Kuvio 7. Lapsettoman avioparin perinnön jakautuminen lesken kuollessa, kun lesken ja/tai ensiksi kuolleen puolison perillisiä ei ole

Esimerkki

Hannu ja Merja ovat lapseton aviopari. Heillä ei ole testamenttia laadittuna. Hannu kuolee ensin, jolloin Merja perii hänen omaisuutensa. Merjan kuollessa hänen sukulaisistaan ovat elossa enää hänen edesmenneen enonsa Paavon lapsi Pekka sekä Merjan täti Orvokki. Hannun sukulaisista ovat elossa ainoastaan hänen setänsä Eino ja Einon lapset Mari ja Liisa sekä heidän jälkeläisensä. Toissijaisten perillisten piiri ulottuu ainoastaan toisen parenteelin perillisiin, joita ovat perinnönjättäjän vanhemmat, sisarukset ja heidän lapsensa. Hannun sukulaisista Eino on vasta kolmannen parenteelin perillinen. Mari ja Liisa ovat Hannun serkkuja. Serkut eivät peri. Koska Hannulla ei ole lakimääräisiä perillisiä, siirtyy perintö kokonaisuudessaan lesken eli Merjan perillisille toiseen sukuhaaraan. Lesken perillisiä ovat lakimääräiset perilliset aina kolmannen parenteeleihin asti. Pekka on Merjan serkku, joten hän ei enää kuulu lakimääräisiin perillisiin. Näin ollen Merjan täti Orvokki perii koko Merjan ja Hannun omaisuuden.

5.1 Lesken jäämistön jakosuhde

Kun leskeltä jäänyttä perintöä ollaan jakamassa, lähtökohtana on aiemmin kuolleen puolison toissijaisten perillisten oikeus ja lesken perilliset saavat vain jäännösomaisuuden. Perintökaaren (40/1965) 3 luvun 1 §:n mukaisen pääsäännön mukaan lesken jäämistö jaetaan puoliksi toissijaisten perillisten ja lesken perillisten välillä. Tarkoituksena on, että toissijaiset perilliset saavat perintöä samassa suhteessa lesken kuollessa kuin he olisivat saaneet ensiksi kuolleen puolison kuollessa tehdyssä osituksessa. Jakoperiaatteen soveltamiseen ei siten vaikuta lainkaan puolisojen omistuksien suuruus. (Kaisto & Lohi 2013, 345; Kangas 2013, 448; Perintökaari 40/1965, 3:1 §.)

Esimerkki

Tiinan ja Samin perhe oli lapseton. Samin omaisuus oli 300 000 € ja Tiinan omaisuus 100 000 €. Puolisoilla ei ollut avioehtoa. Tiina kuoli ensin, jolloin Sami peri Tiinan. Pesän yhteenlaskettu arvo oli näin ollen $300\,000 + 100\,000 = 400\,000$ €. Sami oli elinaikanaan käyttänyt perintörahoja elämiseen ja laskujen maksuun, jonka vuoksi omaisuuden arvo oli vähentynyt. Samin kuollessa omaisuutta oli jäljellä 200 000 €. Tiinan perilliset saivat omaisuutta samassa suhteessa kuin he olisivat saaneet Tiinan kuoleman jälkeen tehdyssä osituksessa. Pesän jakosuhde oli 1:2 eli Tiinan toissijaiset perilliset saivat näin ollen 100 000 € ja Samin perilliset saivat 100 000 €.

Perintökaaren (40/1965) 3 luvun 5 §:n mukaan perillisillä on otto-oikeus, joka vaikuttaa lesken jälkeen tehtävään jäämistön jakoon. Ensiksi kuolleen puolison perillisillä on oikeus saada pesästä se omaisuus, joka avioliiton aikana on kuulunut tälle puolisolle. Vastaava oikeus on lesken perillisillä. Heidän otto-oikeutensa koskee myös sitä omaisuutta, joka on saatu ensiksi kuolleen puolison kuoleman jälkeen. Kiinteistö voidaan ottaa pesästä, vaikka sen arvo ylittäisi perillisten suhdeluvun mukaisen arvon, mutta toisen puolen perillisille on annettava rahaa heidän osuutensa täyttämiseksi. (Mikkola 2010, 59; Perintökaari 40/1965, 3:5 §.)

Yleensä osituksessa ja perinnönjaossa lunastusoikeus on kielletty, jos kaikki asianosaiset eivät sitä hyväksy. Lesken pesänjaossa sen sijaan lunastukseen ei tarvita toisen pe-

rillistahon suostumusta. Lunastusoikeuden käyttäminen edellyttää kuitenkin kiinteistön kuuluvan perittävän omaisuuteen, eikä molempien puolisoitten yhteiseen omaisuuteen. (Mikkola 2010, 59.)

5.2 Poikkeukset jäämistön jakosuhteessa

Perinnön puolittamissääntöä ei voida noudattaa kaikissa tilanteissa. Puolisoiden välinen avioehtosopimus vaikuttaa perintöosuuden määrään silloin kun perittävältä ei jää rintaperillisiä. Jos puoliset ovat tehneet avioehdon, jonka perusteella heillä on avio-oikeudesta vapaata omaisuutta, perintöosuuden määrä lasketaan sen suhdeluvun mukaan mitä kumpikin puolisoista omisti heistä ensimmäisen kuollessa. (Kaisto & Lohi 2013, 345; Mikkola 2010, 57.) Pesän jakosuhteeseen vaikuttaa myös se, jos ensiksi kuolleen puolison jäämistö oli muusta syystä suurempi tai pienempi kuin puolet puolisoitten omaisuudesta. Silloin ensiksi kuolleen puolison jäämistön katsotaan lesken kuollessa vastaavan yhtä suurta osaa tämän pesästä. (Aarnio & Kangas 2009, 1039; Perintökaari 40/1965, 3:2 §.)

Esimerkki

Puolisot Tiina ja Sami olivat tehneet avioehtosopimuksen, jonka mukaan kummallakaan ei ollut avio-oikeutta toistensa omaisuuteen. Sami kuoli ensin ja häneltä jäi nettovarallisuutta 500 000 €. Tiinalta puolestaan jäi nettovarallisuutta 100 000 €.

Tiina peri Samin. Tiinan kuoltua koko pesän säästö oli 600 000 €. Koska puolisoilla ei ollut avio-oikeutta toistensa omaisuuteen, jaettiin omaisuus siinä suhteessa mikä oli Tiinan omaisuuden suhde koko omaisuuteen Samin kuollessa. Tällöin Samin perilliset saivat lesken pesästä 5/6 osaa eli 500 000 € ja Tiinan perilliset 1/6 osaa eli 100 000 €. (Koponen 2015, 57.)

Oletetaan, että Samin avio-oikeudesta vapaa omaisuus oli 400 000 € ja avio-oikeuden alainen omaisuus 100 000 €. Tiinan avio-oikeuden alainen omaisuus puolestaan oli 100 000 €, eikä hänellä ollut lainkaan avio-oikeudesta vapaata omaisuutta. Puolisoiden yhteenlaskettu omaisuus oli siten $400\,000 + 100\,000 + 100\,000 = 600\,000$ €. Samin

jäämistön osuutta laskettaessa huomioitiin avio-oikeudesta vapaa omaisuus ja avio-oikeudenalainen omaisuus. Samin omaisuuden säästön puolikkaan summa oli $400\,000 + (100\,000 + 100\,000) : 2 = 500\,000$ €. Toissijaisille perillisille erotettiin lesken pesästä omaisuutta suhteessa $500\,000 : 600\,000$. Samin toissijaisten perillisten pesäosuus oli näin ollen $5/6$ osaa eli $500\,000$ € ja Tiinan perillisten osuus oli $1/6$ osaa eli $100\,000$ €.

Jäämistön jakosuhteeseen vaikuttaa myös se, jos ensiksi kuollut puoliso on testamentilla määrännyt jäämistöstään jotakin annettavaksi muulle kuin eloonjääneelle puolisolle. Sen arvo on vähennettävä määrättäessä sitä osaa, mikä eloonjääneen puolison pesästä kuuluu ensiksi kuolleen puolison perillisille. (Aarnio & Kangas 2009, 1060; Perintökaari 40/1965, 3:2 §).

5.2.1 Pesän arvon muuttuminen

Lesken eläessä hänen omaisuutensa arvo muuttuu. Lesken pesän jakosuhteessa huomioidaan myös se, miten hän on huolehtinut hallussaan olevasta omaisuudesta. Jos omaisuus on hänen toimiensa vuoksi olennaisesti vähentynyt, tämä voidaan huomioida lesken jälkeen tehtävässä pesänjaossa. Jos leski on lahjoituksin tai siihen rinnastettavalla tavalla siirtänyt omaisuutta sivullisille toissijaisten perillisten oikeutta loukaten, voivat toissijaiset perilliset vaatia vastiketta lesken perintöä jaettaessa. Jos vastiketta ei voida suorittaa lesken pesästä, lahjansaaaja voi olla velvollinen palauttamaan lahjan arvon. Tämä edellyttää, että lahjansaaajan osoitetaan tienneen lahjan luovutuksen loukkaavan toissijaisten perillisten perintöoikeutta. Palautus voi olla joko lahjaksi saatua omaisuutta tai rahaa. Toissijaisten perillisten on nostettava kanne käräjäoikeudessa lahjansaaajaa vastaan vuoden kuluessa tai viimeistään kymmenen vuoden kuluessa lahjoituksesta. (Koponen 2015, 61; Mikkola 2010, 57; Perintökaari 40/1965, 3:3 §.)

Tämä perintökaaren (40/1965) 3 luvun 3 §:n säännös ei koske tavanomaista lahjaa, vaan vain arvoltaan huomattavasti normaalin lahjan arvosta poikkeavaa lahjaa. Lisäksi säännöksen tulkinnassa on yleensä edellytetty lesken olevan tietoinen siitä, että hänen tekemänsä lahjoitus loukkaa toissijaisten perillisten oikeutta. Vastikkeeksi vaadittu osuus tulee kuitenkin täytettäväksi vasta silloin kun leski kuolee. Toissijaiset perilliset

eivät voi vaatia tehtyä lahjoitusta peräytettäväksi lesken elinaikana. (Mikkola 2010, 57.)

Lapsettoman avioparin lesken tekemästä toissijaisten perillisten oikeutta loukkaavasta lahjoituksesta on esimerkkitapauksena korkeimman oikeuden ennakkotapaus. Siinä leski oli tehnyt vilpillisessä mielessä lahjaluontoisen kiinteistökaupan. Kaupan kohteena oli ollut erittäin arvokas maaomaisuus ja tilaosuus, jotka leski oli perinyt ensiksi kuolleelta puolisoltaan. Lesken katsottiin aiheuttaneen tekemillään kaupoilla omaisuuden olennaisen vähentymisen. Lahjan luovutuksensaaja veloitettiin perintökaaren 3 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla palauttamaan saamansa lahja viimeksi kuolleen puolison pesään siten, että ensiksi kuolleen puolison perilliset saavat heille kuuluvan pesäosuutensa vähentymättömänä. Toinen vaihtoehto oli palauttaa lahjan arvosta ensiksi kuolleen puolison perillisille niin paljon kuin pesän säästön lisäksi tarvitaan, että he saivat heille kuuluvan vastikkeen pesäosuutensa vähentymisestä. (KKO 1990:46.)

Jos lesken pesän arvo on hänen kuollessaan suurempi kuin ensiksi kuolleen puolison kuollessa, vaurastuminen luetaan lesken perillisten eduksi. Tämä on kuitenkin mahdollista vain, jos lesken perilliset selvittävät, että leski on saanut omaisuutta perintönä, testamentilla tai lahjana. Sama sääntö koskee myös ansiotoimintaa puolison kuoleman jälkeen. (Koponen 2015, 57; Perintökaari 40/1965, 3:4 §.) Vaurastuminen on voinut johtua myös lesken solmimasta uudesta avioliitosta. Jos leski on uuden avioliiton purkauduttua toimitetussa osituksessa saanut toiselta puolisoltaan omaisuutta, luetaan tämä lesken perillisten eduksi. (Koponen 2015, 57.)

Pesän vaurastumista ei kuitenkaan aina ole mahdollista lukea lesken perillisten eduksi. Jos vaurastuminen johtuu rahan arvon muuttumisesta tai jos leski on taloudellisesti järkevällä tavalla hallinnoinut pesän omaisuutta, tulee vaurastuminen molempien sukujen hyväksi. (Koponen 2015, 57; Kangas 2013, 449.) Lesken eläkkeestä kertyneet varatkin jaetaan tasan molempien puolisoitten perillisten kesken, jos leski oli leskeksi jäädessään eläkkeellä (Norri 2010, 97). Vakuutusyhtiöiden suorittamien henkivakuutuskorvauksienkaan ei ole katsottu olevan sellaisia ulkopuolisen suorittamia lahjoituksia, jotka oikeuttaisivat vaurastumisedun siirtämisen lesken suvulle (Kangas 2013, 449).

Korkeimman oikeuden ennakkotapauksessa (KKO 1992:99) lapseton aviopari oli ottanut ensiksi kuolleen puolison kuoleman varalta henkivakuutuksen, jossa edunsaajaksi oli määrätty omaiset. Vakuutuskorvaukset oli maksettu leskelle ja hänen kuolinpesälleen. Vakuutuskorvauksiin ei voitu soveltaa perintökaaren 3 luvun 4 §:n pesän vaurastumista koskevaa säännöstä, koska henkivakuutuskorvauksia ei oltu saatu perintönä, testamentilla tai säännöksessä tarkoitettulla ansiotoiminnalla. Tällä tavoin pesään suoritettuja maksuja ei voitu erottaa yksin lesken perillisten hyväksi.

Esimerkki

Oletetaan, että puolisoista Tiinalla oli omaisuutta 400 000 € ja Samilla 200 000 €. He eivät olleet laatineet avioehto. Sami kuoli ensin, jolloin Tiina peri Samin. Puolisoiden yhteenlaskettu omaisuus oli kuolinhetkellä $400\,000 + 200\,000 = 600\,000$ €. Pesän arvo kuitenkin nousi Tiinan elinaikana, koska Tiinan omistamien asunto-osakkeiden arvo oli noussut. Omaisuuden arvo oli hänen kuollessaan 650 000 €. Tiinan kuollessa Samin perilliset saivat omaisuutta samassa suhteessa kuin he olisivat saaneet Samin kuoleman jälkeen tehdyssä osituksessa. Pesän jakosuhte oli 1:2 eli Samin perilliset saivat puolet omaisuudesta. Samin toissijaiset perilliset saivat näin ollen 325 000 € ja Tiinan perilliset saivat 325 000 €.

Lesken perilliset eivät ole näyttövelvollisia siitä, että vaurastuminen on johtunut perinnöstä, testamentista tai lahjasta. Se riittää, että voidaan selvittää lesken saaneen hallinta-aikanaan tällaisella saannolla omaisuutta itselleen. Pesänjakajan on lesken perillisten vaatimuksesta tehtävä siitä selvitys. Lesken perilliset voivat saada omaisuutta lisäyksenä enintään pesän vaurastumisen määrän. (Kangas 2013, 449.)

5.2.2 Pesänjako lesken eläessä

Pesänjako voidaan toimittaa myös lesken eläessä, mutta vain lesken omasta aloitteesta. Jako sitoo myös niitä ensiksi kuolleen puolison perillisiä, joilla eloonjääneen puolison kuoltua olisi oikeus perintöön. (Perintökaari 40/1965, 3:5a §.) Ensiksi kuolleen puolison perilliset eivät voi vaatia jakoa. Jos puolisoilla on ollut avio-oikeus toistensa omaisuuteen, pesänjaossa puolet lesken pesästä menee ensiksi kuolleen puolison perillisille

ja toisen puolikkaan omaisuudesta leski saa pitää itse. (Kangas 2013, 446.) Leski saattaa haluta tehdä pesänjaon elinaikanaan esimerkiksi siksi, että hän harjoittaa liiketoimintaa. Syynä voi olla myös mukavuus- tai tarkoituksenmukaisuussyyt, jos leski solmii uuden avioliiton. Toimituttamalla pesänjaon leski voi varmistaa, etteivät toissijaiset perilliset vaadi osuutta hänen omaisuutensa kasvusta. (Mikkola 2010, 60.)

Lesken eläessä toimitettavassa pesänjaossa leski ei kuitenkaan voi vedota tasinkoetuoikeuteensa (Koponen 2015, 56). Tätä tukee oikeuskäytäntö, jonka perusteella leskellä ei ole katsottu olevan oikeutta toimittaa ositusta ja vedota tasinkoprivilegiin ensiksi kuolleen puolisonsa jälkeen avioliittolain (234/1929) 103 §:n mukaisesti. Korkeimman oikeuden ennakkotapauksessa (KKO 1997:107) lapsettomasta avioliitosta eloonjäänyt puoliso oli toimittanut osituksen itsensä ja kuolleen puolisonsa sukulaisten välillä. Osituksessa lesken omaisuuden säästön oli todettu olevan kuolleen puolison jäämistön säästöä suurempi. Leski oli vedonnut avioliittolain (234/1929) 103 §:ssä säädettyyn oikeuteen olla luovuttamatta omaisuutta kuolleen puolison perillisille. Osituksen katsottiin olevan vailla oikeudellista merkitystä. Korkeimman oikeuden mukaan tällaisissa tilanteissa toimitetaan ainoastaan pesänjako.

Korkeimman oikeuden mukaan vastaavanlaisessa tuoreemmassa ennakkotapauksessaan (KKO 1999:104) puolisonsa perinyt leski ei voinut toimittaa ositusta eikä hänellä ollut oikeutta vedota tasinkoprivilegiin. Tapaus poikkeaa vain (KKO 1997:107) tapauksesta siinä, että kysymyksessä oli laskennallinen ositus eikä omaisuuden tosiasiallinen jakaminen lesken ja kuolleen puolison sukulaisten kesken.

Pesänjako suoritetaan perinnönjaosta säädettyjen säännösten mukaan ja jaon sisältö määräytyy puolison perintöoikeutta koskevien säädösten mukaan. Jakovaatimukselle ei ole asetettu määräaika. Jaettavana on ensiksi kuolleen puolison ja lesken omaisuus sellaisena kuin se on jakohetkellä. Omaisuuden ositusta ei välttämättä tarvitse tehdä ennen lesken ja toissijaisten perillisten välistä jakoa. Omaisuus jaetaan aviovarallisuussäännökset huomioiden. Leski saa omaisuudesta vastaavan osuuden, joka olisi tullut hänelle heti perittävän kuollessa. Toissijaisille perillisille kuuluu suhteellinen osuus, ellei jako-osakkaiden kesken muusta sovita. (Kangas 2013, 447.)

5.3 Perinnöstä luopuminen

Lesken kannattaa luopua perinnöstä ensiksi kuolleen puolisonsa jälkeen, jos hän haluaa turvata oman omaisuutensa siirtymisen kokonaisuudessaan omalle sukuhaaralleen tai henkilölle, jonka hän on nimennyt edunsaajaksi testamentissaan. Erityisesti silloin, jos leski on kuollutta puolisoaan huomattavasti varakkaampi, hänen kannattaa luopua perinnöstä leskeksi jäädessään ja pidättää itsellään vain perintökaaren (40/1965) 3:1a §:n mukainen eloonjääneen puolison oikeus hallita jäämistöä jakamattomana. (Kangas 2013, 447.) Tällöin tulisi toimitettavaksi myös ositus lesken ja puolison perillisten kesken ja leski voisi vedota tasinkoprivilegioikeuteensa (Mikkola 2010, 62).

5.3.1 Hallintaoikeus

Pääsäännön mukaan pesä jää aina jakamattomana lesken hallintaan, ellei perillinen tai yleistestamentin saaja vaadi sitä jaettavaksi. Leskellä on oikeus käyttää koko omaisuutta ja saada sen tuotto hyväkseen. Jakovaatimuksesta huolimatta leski saa aina pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn asunnon tai muun jäämistöön kuuluvan asunnon sekä yhteisen asunnon tavanmukaisen asuntoirtaimiston. (Gottberg 2013, 111; Koponen 2015, 53.) Tällaiseen irtaimistoon luetaan omaisuus, joka on tarkoitettu välittömästi palvelemaan asumista, kuten huonekalut, kodinkoneet, liinavaatteet, ruokailuvälineet sekä perheen olosuhteiden mukaiset koriste- ja muut vastaavat esineet (HE 225/1982 vp, 11). Oikeus ei koske muuta irtaimistoa kuten autoa ja rahavaroja. Lesken omaan varallisuuteen saattaa kuitenkin kuulua kodiksi sopiva asunto, jolloin leskellä ei ole hallintaoikeutta puolisoiden yhteisenä kotina käytettyyn asuntoon. (Koponen 2015, 53.)

Tämä perintökaaren (40/1965) 3:1a §:n mukainen lesken hallintaoikeus on pakottava suojanormi, jota ei voida edes testamentilla syrjäyttää. Leski voi vedota säännökseen, vaikka puolisoilla ei olisikaan avio-oikeutta toistensa omaisuuteen tai silloin, jos asunnosta on määrätty testamentilla toisin. Silläkään ei ole merkitystä keitä ovat vainajan oikeudenomistajat, sillä säännös ohittaa myös rintaperillisten oikeudet. Lakiosistakin

maksetaan lesken eläessä vain se osuus varoista, joka ei ole sidottu asuntoon tai asuntoirtoimistoon. Jos tällaisia varoja ei löydy, täytetään rintaperillisten vaateet vasta lesken kuoltua. (Gottberg 2013, 111.)

Lesken hallintaoikeus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että leski saisi omistusoikeuden jäämistöön, vaan omistusoikeus siirtyy lakimääräisten perimyssäännösten tai tehdyn testamentin mukaan. Kuitenkin omistajan oikeutta tehdä omaisuutta koskevia oikeustoimia, kuten myydä tai pantata omaisuutta, on omistusoikeudesta huolimatta rajoitettu lesken elinaikana. (Mikkola 2010, 35-36.) Hallintaoikeutta koskevan säännöksen tarkoituksena on turvata lesken asumistason säilyminen puolison kuoleman jälkeen (HE 225/1982 vp, 10).

5.3.2 Omaisuuden ositus

Kun avioliitto päättyy eroon tai puolison kuolemaan, puolisoitten välillä toimitetaan omaisuuden ositus. Ositus toimitetaan, jos puolisoilla ei ole avioehto. (Mikkola 2010, 7.) Jos puolisoilla on avioehto, on omaisuuden osituksen sijasta toimitettava ainoastaan puolisoitten omaisuuden erottelu. Yhteisen omaisuuden kohdalla jako tehdään vaadittaessa joko omaisuuden osituksessa tai erottelussa. (Avioliittolaki 234/1929, 85 §.) Vaikka osituksen toimittamiselle ei olekaan säädetty määräaikaa, puolison kuollessa perinnönjaon ehtona on puolisoitten aviovarallisuusjärjestelmän purkaminen osituksessa. Vasta sen jälkeen käy ilmi kuinka suuri on kuolleen puolison jaettavissa oleva jäämistö. (Mikkola 2010, 7.)

Avioliiton päättyessä puolison kuolemaan, lesken saamaa omaisuutta kuolinhetken jälkeen ei lasketa mukaan avio-oikeuden alaisen omaisuuden säästöön (Mikkola 2010, 7). Kun omaisuuden ositusta tehdään, avio-oikeuden alaiseen omaisuuteen ei lasketa kuuluvaksi omaisuutta, jonka puoliso on ansainnut tai saanut perintönä, lahjana tai testamentin nojalla (Avioliittolaki 234/1929, 90 §).

5.3.3 Tasinkoprivilegi

Jokaisessa osituksessa tehdään osituslaskelma, jonka perusteella todetaan tasingon määrä. Tasingon määrä määrittyy puolisoitten avio-oikeuden alaisen omaisuuden yhteenlasketun säästön perusteella. Puolison kuollessa selvitetään laskelmalla, onko leski vai kuolleen puolison perilliset tasinkoa maksava osapuoli. Maksuperiaatteet ovat erilaiset riippuen siitä, kumpi ositustahoista on maksuvelvollinen. Ensiksi kuolleen puolison perilliset ovat velvollisia maksamaan tasinkoa, jos ensiksi kuolleen puolison avio-oikeuden alaisen omaisuuden säästö on suurempi kuin lesken vastaava omaisuus. Lesken avio-oikeudesta vapaa omaisuus ei vaikuta tasingonmaksuvelvollisuuteen. Leskellä voi olla avio-oikeudesta vapaata omaisuutta, jonka hän voi erottaa itselleen omistajana. (Kangas 2013, 349.)

Vaikka lesken avio-oikeuden alaisen omaisuuden säästö olisi suurempi kuin ensiksi kuolleen puolison, leski ei ole velvollinen luovuttamaan omaisuuttaan kuolleen puolison perillisille (Avioliittolaki 234/1929, 103 §). Säännöksen tarkoituksena on suojata eloonjäänyttä puolisoa osituksessa, joka toimitetaan hänen elinaikanaan (HE 90/1974 vp, 62). Tämä lesken tasinkoetuoikeuden eli *tasinkoprivilegin* käyttö osituksessa vähentää kuolinpesän arvoa (Mikkola 2010, 23). Käyttämällä tasinkoetuoikeuttaan ensiksi kuollutta puolisoaan varakkaampi leski saa itse osituksessa enemmän omaisuutta ja pystyy samalla siirtämään omaisuutta omille perillisilleen tai testamentin saajilleen. Leskellä on mahdollisuus käyttää tasinkoetuoikeuttaan myös osittain, sillä hän voi maksaa puolison perillisille vain osan tasingosta. Tällöin leskelle jää mahdollisuus harvinaisuuksia kuinka paljon hän säilyttää omaisuudesta itsellään ja kuinka paljon hän siirtää sitä perillisille. Ennakkoperintöä antanut leski voi säännellä ennakon määrän vaikutusta perinnönjaossa käyttämällä tasinkoetuoikeuttaan. (Kolehmainen & Rabinä 2012, 23.)

6 TESTAMENTTI

Testamentin voidaan sanoa olevan tehokkain jäämistösuunnittelun keino. Sen huolellinen laadinta sekä erilaisten testamenttityyppien ja -määraysten hyödyntäminen vaikuttavat keskeisesti jäämistösuunnittelun onnistumiseen. (Kolehmainen & Rabinä 2012, 346.) Testamenttia ei ole määritelty lainsäädännössä tyhjentävästi. Oikeuskirjallisuudessa testamenttia luonnehditaan jäämistöä koskevaksi, kuolemanvaraiseksi, vastikkeettomaksi ja yksipuoliseksi oikeustoimeksi. Kuolemanvaraisuudella tarkoitetaan sitä, että oikeusvaikutukset syntyvät vasta perittävän kuollessa. Yleensä testamentit ovat vastikkeettomia, mutta sitä ei pidetä testamentin ehdottomana kriteerinä. Yksipuolinen oikeustoimi puolestaan tarkoittaa sitä, että testamentintekijä voi aina halutesaan kokonaan peruuttaa tai muuttaa aiemmin laatimaansa testamenttia. (Puronen 2015, 20-23.)

Testamentti on varallisuutta koskeva viimeahtainen tahdonilmaisu, joka on yksin perittävän tahdosta riippuva. Yleisiä oikeudellisia sopimusvapauden rajoituksia ei sovelleta testamenttiin. Perittävällä on yksin vapaus päättää, haluaako hän tehdä testamentin ja kenen hyväksi hän sen tekee. Testamenttioikeudessa ei tunneta testamentin sisältövapauden rajoituksia lukuun ottamatta hyvän tavan loukkaamista ja lesken ja rintaperillisten suojaksi säädettyjä etuuksia. Testamentti on laadittava määrämuodossa, vaikka laki ei asetakaan sitä testamentin pätevyuden edellytykseksi. (Aarnio & Kangas 2015, 54-55.)

Vaikka testamentin käsitettä ei olekaan laissa täsmennetty, eräät sitä koskevat säännökset ovat pakottavaa (indispositiivista) oikeutta. Sellaisia ovat testamentinteon edellytyksiä, testamentin muotoa ja sen pätevyuden selvittämistä koskevat säännökset. Osa säännöistä taas kuuluu ohjeellisen (dispositiivisen) oikeuden piiriin kuten testamentin tulkinta. Näitä sovelletaan, jos testamentista ei muuta johdu. (Aarnio & Kangas 2010, 486.)

6.1 Testamenttiluokitukset

Testamentteja jaotellaan jäämistöoikeudessa eri perusteilla. Perusjako jakaa ne *yleisjälkisäädöksiin* ja *erityisjälkisäädöksiin* eli *legaatteihin*. Jako perustuu testamentin saajan asemaan pesän osakkaana. (Puronen 2015, 23-24.) Toinen luokittelu perustuu siihen miten laaja tai miten pysyvä määräämisvalta testamentin saajalle on annettu testamentin perusteella. Testamentin saajalle voidaan antaa rajoittamaton omistusoikeus, jolloin kysymyksessä on *täysi omistus-oikeustestamentti*. Omistusoikeutta voidaan myös rajoittaa. Testamenttiin voidaan asettaa perättäissaanto siten, että omaisuus siirtyy ensisaajan kuollessa toissijaiselle saajalle. Tällöin kysymyksessä on *rajoitettu omistusoikeustestamentti eli vallintatestamentti*. *Käyttö- eli hallintaoikeustestamentti* tuottaa testamentin saajalle ainoastaan oikeuden hallita omaisuutta sekä nauttia sen tulosta ja tuotosta. (Aarnio & Kangas 2015, 56-58; Puronen 2015, 24.) Testamentin saaja voi saada myös pelkän oikeuden tuottoon. *Tuotto-oikeustestamentin* kohdalla saajan valta on vähäisimmillään. (Kangas 2013, 520.)

Testamenttityypin valinnassa ensisijaisina perusteina ovat saajan tarpeet ja testamentintekijän halu ottaa ne huomioon (Norri 2010, 121). Käytännössä huomattava osa tehdyistä testeistä ovat joko käyttöoikeustestamenteja, omistusoikeustestamenteja tai rajoitettuja omistusoikeustestamenteja (Aarnio & Kangas 2015, 59).

6.1.1 Yleis- ja erityisjälkisäädökset

Yleis- ja erityisjälkisäädökset voidaan ryhmitellä sisältönsä perusteella päätyyppeihin ja niiden välinen erottelu perustuu suoraan lainsäädäntöön. Perintökaaren (40/1965) 18:1 §:n mukaan kuolinpesän osakkaita ovat perilliset, leski ja yleistestamentinsaajat. Sen sijaan erityisjälkisäädöksen saaja ei ole kuolinpesän osakas. (Aarnio & Kangas 2015, 55-56; Kangas 2013, 519.)

Yleistestamentin tekijä voi testamentata koko omaisuutensa, määröosan siitä tai sen osuuden, joka jää jäljelle muiden määräysten täyttämisen jälkeen. Yleistestamentin saajalla on samantyyppinen asema kuin lain mukaan perillisellä on. (Aarnio & Kangas

2015, 56.) Muut perilliset eivät voi ilman hänen suostumustaan määrätä pesään kuuluvasta omaisuudesta ja sillä tavoin vähentää omaisuutta hänen vahingokseen. Perintökaaren (40/1965) 18:1 §:n mukaan yleisjälkimmäisyyden saaja on kuolinpesän osakas, vaikka hänen oikeutensa olisikin riidanalainen. Korkeimman oikeuden (KKO 2007:99) ennakkotapauksen mukaan testamentin moiteriitakaan ei muuta yleistestamentinsaajan asemaa osakkaana niin kauan kuin testamentin pätevyyttä selvitetään. (Kangas 2013, 519.)

Erityisjälkimmäisyyden eli legaatn saajan oikeus määritellään etuuskohtaisesti. Legaatilla annetaan tietty esine omistusoikeuksin (esinelegaatn), arvomäärä (raha- eli velvoiteoikeudellinen legaatn) tai omaisuutta omistusoikeutta vähäisemmin oikeuksin (käyttö- tai tuotto-oikeustestamentn). Tällaisen legaatn perusteella testamentinsaaja voi saada esimerkiksi kiinteistön käyttö- tai tuotto-oikeuden. (Aarnio & Kangas 2015, 56.) Laki ei velvoita osakkaita kutsumaan erityisjälkimmäisyyden saajaa perunkirjoitustilaisuuteen, mutta hyvän perunkirjoitustavan mukaan kutsu lähetetään myös hänelle (Koponen 2015,15).

6.1.2 Täysi omistusoikeustestamentn

Omistusoikeustestamentn saaja voi määrätä saamastaan omaisuudesta eläessään *inter vivos* sekä tehdä testamentn kuoleman varalta *mortis causa*. Hänellä on oikeus käyttää omaisuutta ja nauttia sen tuottamasta korosta tai muusta tuotosta ilman tilivelvollisuutta kenellekään. Tämä koskee sekä kiinteää että irtainta omaisuutta. Testamentn saaja voi tehdä saamastaan omaisuudesta testamentn ja luovuttaa saamaansa omaisuutta vastikkeellisilla ja vastikkeettomilla oikeustoimilla. Hän voi käyttää testamentilla saatua omaisuutta myös luoton vakuutena. Jäämistöomaisuus voidaan ulosmitata testamentn saajan veloista. (Kangas 2013, 521.)

6.1.3 Rajoitettu omistusoikeustestamentn eli vallintatamentn

Rajoitetun omistusoikeustestamentn kohdalla määräämisvaltaa voidaan rajoittaa esimerkiksi niin, että omaisuus määrätään halutulle henkilölle ja tämän kuollessa toissijaiselle saajalle. Tällainen perättäissaantoa koskeva toissijaismääräys on tavallinen

aviopuolisoiden keskinäisissä testamenteissa. Keskinäinen testamentti on yleensä kahden henkilön testamentin yhdistelmä, joka on laadittu yhdelle asiakirjalle. Keskinäinen testamentti voi olla myös ilman toissijaismääräystä, jolloin kysymyksessä on täysi omistusoikeustestamentti. (Aarnio & Kangas 2010, 526.)

Rajoitetun omistusoikeustestamentin saajalla on valtuudet toimia *inter vivos*, mutta hän ei voi tehdä testamenttia saamastaan omaisuudesta. Hänellä ei kuitenkaan ole velvoitetta säilyttää saamaansa omaisuutta koskemattomana lopullisen toissijaisen saajan varalle. (Aarnio & Kangas 2015, 57.) Omaisuuden toissijaiset saajat eivät ole testamentin laatijan pesän osakkaita silloin kuin testamentin ensisijaiset saajat ovat elossa perinnönjättäjän kuollessa. Heidät kuitenkin kutsutaan perunkirjoitustilaisuuteen kuolinpesän osakkaiden lisäksi. (Koponen 2015, 16.) Jos rajoitettu omistusoikeustestamentti on tehty aviopuolison hyväksi, ensisaajan asema määritellään ensisijaisesti testamentin määräysten mukaisesti (Aarnio & Kangas 2015, 635).

6.1.4 Käyttöoikeustestamentti eli hallintaoikeustestamentti

Käyttöoikeustestamentilla voidaan antaa oikeus käyttää omaisuutta, jonka omistusoikeus kuitenkin siirtyy toiselle henkilölle. Testamentilla annetaan ensisaajalle tietty etuus, jolla hänen asemansa turvataan. Samalla varmistetaan, että ensisaaja ei hävitä omaisuutta toissijaisten saajien vahingoksi. Ilman testamentin erityistä määräystä, käyttöoikeustestamentin saaja ei voi osallistua kuolinpesän yhteishallintoon. (Kangas 2013, 523.)

Käyttöoikeuden kohde pitkälti määrittää, minkälaisen sisällön käyttöoikeus testamentin saajalle tuottaa. Käyttöoikeustestamentti voi koskea esimerkiksi kesämökkiä tai kiinteistöä. Testamentin saajalla on käyttöoikeuden lisäksi oikeus saada itselleen omaisuudesta kertyvä tuotto ja korko. Tuotto voi olla esimerkiksi vuokratuloa, elinkeinotuloa maanviljelyksestä tai yritystoiminnasta saatavaa voittoa. (Kangas 2013, 524.)

Käyttöoikeus ei voi kuitenkaan loukata lakiosaa. Käyttöoikeustestamentin saajan on suoritettava lakiosa rintaperilliselle rahana, jos käyttöoikeus koskee kaikkea jäämistöön kuuluvaa omaisuutta. (Kangas 2013, 523-524.) Käyttöoikeuden haltija on korvausvelvollinen omistajalle, jos hän tahallaan tai huolimattomuudesta vahingoittaa omaisuutta (Perintökaari 40/1965, 12:9 §).

6.1.5 Tuotto-oikeus testamentti

Kun perillisen lainmukaista oikeutta perintöön halutaan kaventaa, hänelle määrätään testamentissa tuotto-oikeus perintöosuuden asemasta. Tuotto-oikeus testamentti antaa saajalleen oikeuden omaisuudesta tulevan tuoton ja koron nostamiseen. Omistusoikeus omaisuuteen tulee jollekin toiselle henkilölle. Lakiosaperillistä suojataan tuotto-oikeutta vastaan. Tuotto-oikeus testamentin lähtökohtana on ajatus omaisuuden omistusoikeuden siirtymisestä henkilölle, jonka velvollisuutena on tilittää tuotto testamentissa nimetyille saajalle. Vaikka omistusoikeus siirtyisi jollekin toiselle henkilölle, tuotto-oikeus säilyy. Tuotto-oikeuden haltija ei puolestaan voi luovuttaa tai testamentata tuotto-oikeutta toiselle henkilölle. Tuotto-oikeus lakkaa saajan kuollessa. (Aarnio & Kangas 2010, 534-535.)

6.2 Lapsettoman avioparin testamentti

Lapsettoman avioparin kohdalla eloonjääneen puolison suojaksi ei välttämättä tarvita testamenttia, mutta monesti lakimääräiseen omaisuuden jakautumiseen halutaan muutoksia, jotka voidaan toteuttaa testamentilla (Kontturi 2011, 20-21). Perittävä voi testamentilla joko laajentaa tai supistaa perintökaaren (40/1965) 3 luvun 1 §:ssä määritettyä perillispiiriä (Aarnio & Kangas 2009, 1031).

Toissijaismääräys voi olla tarpeen lisätä testamenttiin, jos lapsettomalla perittäväällä ei ole perintökaaren (40/1965) 3 luvun 1 § 2 momentin tarkoittamia perillisiä eli vanhempia, sisaruksia tai sisarusten jälkeläisiä. Toissijaismääräystä voidaan käyttää silloin kuin halutaan, että perintö menee ensin leskelle ja tämän kuollessa jollekin muulle, esimerkiksi perittävän serkulle. Muuten omaisuus siirtyy lopullisesti lesken sukuun. (Kolehmainen & Rabinä 2012, 81.)

Testamentilla toissijaiseksi saajaksi voi määrätä kenet tahansa. Saajaksi voidaan nimetä esimerkiksi jokin yhteisö, joka siinä tapauksessa voi vedota perintökaaren (40/1965) 3 luvun säännöksiin. Säännösten soveltamisen kannalta merkityksellisiä ovat ne puolisoitten tekemät rajoitetut omistusoikeustestamentit, joihin liittyy toissijaismääräys. Jos testamentti antaa leskelle vain oikeuden hallita ensiksi kuolleen puolison omaisuutta, silloin ei sovelleta perintökaaren (40/1965) 3 luvun määräyksiä. (Aarnio & Kangas 2009, 1032.)

Testamenttisuunnittelussa on huomioitava myös aviovarallisuussäännöstö, joka saattaa vaikuttaa lapsettoman avioparin testamenttisuunnittelun tarpeeseen. Jos haluaa välttää lesken pesän puolittamisen ja siten omaisuuden siirtymisen sukuhaarasta toiseen, kannatta testamentissa kiinnittää huomio toissijaismääräyksen muotoon. Toissijaismääräys tulisi muotoilla testamentissa siten, että lesken kuoltua hänen pesänsä on jaettava samassa suhteessa ensiksi kuolleen puolison perillisten kesken kuin puoliset omaisuuden omistivat. Jos puolisoilla oli avio-oikeus toistensa omaisuuteen, ei tälläkään järjestely välttämättä riitä. Puolisoiden kannattaa tehdä lisäksi avioehto, jolla avio-oikeus poistetaan molemminpuolisesti. Ilman sitä lesken kuoltua toimitettava pesänjako toimitetaan puolittamisperiaatteen mukaan. Avioehto on rekisteröitävä maistraatissa. (Aarnio & Kangas 2015, 94; Kolehmainen & Rabinä 2012, 80.)

Esimerkki

Puolisot Liisa ja Heikki haluavat, että heidän molempien kuollessa heidän omaisuutensa jaetaan perillisten kesken samassa suhteessa kuin puoliset omistivat elinaikanaan omaisuutta. Liisan omaisuus on 90 000 € ja Heikin omaisuus 10 000 €. Liisan lähin perillinen on hänen siskonsa Tuula ja Heikin lähin perillinen on hänen veljensä Mikko. Liisa ja Heikki voivat tehdä keskinäisen testamentin, jonka mukaan omaisuus menee ensiksi kuolleen puolison jälkeen eloonjääneelle puolisolle. Lesken kuollessa omaisuus jaetaan Liisan ja Heikin perillisten kesken siten, että Liisan sisko Tuula saa omaisuudesta 9/10 osaa ja Heikin veli Mikko saa siitä 1/10 osaa. (Aarnio & Kangas 2015, 94.)

Testamentin määräystä on noudatettava toissijaissaajien välillä, jos puolisoilla ei ollut avio-oikeutta toistensa omaisuuteen. Kun puoliso on esimerkin mukaisesti rajoitetun omistusoikeustestamentin edunsaajana, silloin sovellettavaksi tulee perintökaaren (40/1965) 12:1 §. (Aarnio & Kangas 2015, 94.) Jos testamentissa on määrätty, että eloonjääneelle puolisolle perillisenä tai yleisjälkisaadoksen saajana tuleva omaisuus menee muulle henkilölle puolison oikeuden lakattua, sovelletaan 3 luvun säädöksiä, jollei testamentissa ole toisin määrätty. Jos ensiksi kuolleen puolison kuollessa puolisoilla tai toisella heistä oli sellaista omaisuutta, johon toisella ei ollut avio-oikeutta, katsotaan jäämistön eloonjääneen puolison kuollessa vastaavan yhtä suurta osaa tämän pesästä. (Perintökaari 40/1965, 3:2 §.)

6.2.1 Omistusoikeustestamentti

Lapseton aviopari voi tehdä keskinäisen omistusoikeustestamentin (liite 1). Lesken testamenttaamisvalta riippuu siitä, onko testamentissa määrätty omaisuudelle lesken jälkeen toissijainen saaja. Jos toissijaista saajaa ei ole määrätty, leskellä on vapaus määrätä koko omaisuudesta testamentilla. Jos leski ei kuitenkaan halua tehdä testamenttia, omaisuus menee hänen kuollessaan hänen lakimääräisille perillisilleen. (Norri 2010, 117.) Testamentti voidaan tehdä myös keskinäisenä rajoitettuna omistusoikeustestamenttina, jossa on toissijaismääräyksiä (liite 2). Jos testamentissa on määrätty toissijainen saaja, leskellä ei ole oikeutta muuttaa tätä määräystä omalla testamentillaan ensiksi kuolleen puolison omaisuuden osalta. Silloin ensiksi kuolleen osuus omaisuudesta menee hänen testamentissaan määräämälle toissijaiselle saajalle. (Norri 2010, 117.)

Korkeimman oikeuden ennakkotapauksessa (KKO 2005:6) puoliset olivat laatineet keskinäisen omistusoikeustestamentin, jossa oli toissijaismääräys. Leski myi testamentilla saamansa ensiksi kuolleelle puolisolle kuuluneen kiinteistön ja sijoitti saamansa kauppahinnan obligaatioihin. Myöhemmin hän myi obligaatiot ja talletti niistä saamansa rahat pankkiin. Leski oli puolison kuoleman jälkeen kartuttanut pesän omaisuutta ja saanut perinnön, joka sisälsi mm. obligaatioita. Leski teki uuden testamentin, jossa hän määräsi obligaatiot meneväksi haluamilleen henkilöille. Leskellä katsottiin

olevan oikeus määrätä obliigaatioista omalla testamentillaan. Hän ei ollut ylittänyt testamenttausvaltaansa, sillä pesän vaurastuminen luetaan perintökaaren 3 luvun 4 §:n mukaan lesken perillisten hyväksi. Sen sijaan puolet puolison kuolinpesän arvosta katsottiin kuuluvan puolison testamentissa määräämälle toissijaiselle saajalle.

Vaikka Lapsettoman avioliiton puoliset perivätkin toisensa jo lain nojalla, leski ei voi ilman omistusoikeustestamenttia määrätä ensiksi kuolleelta puolisolta perimästään omaisuudesta. Testamentilla annetaan leskelle täysi vapaus määrätä koko omaisuudesta omalla testamentilla. Tällöin omaisuus tulee lesken kuoltua jaettavaksi ainoastaan hänen lakimääräisille perillisilleen tai hänen testamenttinsa edunsaajalle ja toissijaiset perilliset menettävät kokonaan oikeutensa jäämistöön. (Mikkola 2010, 108; Norri 2010, 163-164.)

6.2.2 käyttöoikeus- eli hallintatestamentti

Lapseton aviopari voi tehdä myös käyttöoikeustestamentin keskinäisen testamentin muodossa (liite 3). Käyttöoikeustestamentilla voidaan turvata käyttöoikeuden saajan asema ja toissijaisten perillisten asema. Käyttöoikeustestamenttia käyttämällä omaisuudesta maksettavaa perintöveroa voidaan pienentää, sillä käyttöoikeuden saaja ei ole verovelvollinen. Perintövero tulee maksettavaksi omistajalle. Usein puolisoiden omaisuus koostuu sellaisesta omaisuudesta, jonka leski säilyttää sellaisenaan. Silloin käyttöoikeustestamentti voi olla järkevä vaihtoehto aviopuolisoille perintöveron vähentämiseksi. (Mikkola 2010, 102-103.)

Esimerkki

Tiina teki testamentin, jossa hänen koko omaisuutensa hallinta annettiin hänen puolisolleen Samille ja Samin kuollessa omaisuus testamentattiin meneväksi Tiinan serkun tyttärelle Maijulle. Maiju on perintöverovelvollinen saamastaan omaisuudesta, mutta Eero ei joudu maksamaan perintöveroa. Maiju saa kuitenkin vähentää Eeron käyttöoikeuden kapitalisoidun arvon verotettavan perintöosuutensa arvosta. (Mikkola 2010, 103.)

Käyttöoikeustestamentti on tarkoitettu yleensä ensisijaisesti muiden kuin aviopuolisoiden käytettäväksi. Puolisoilla saattaa kuitenkin olla tehtynä hallintatestamentti, joka antaa leskelle omistusoikeutta vähäisemmän oikeuden. Tämä johtuu yleensä siitä, että lesken perintöoikeus astui voimaan vasta vuonna 1966 ja testamentti on tehty ennen muutosta. (Norri 2010, 118, 171).

7 HAASTATTELU LAPSETTOMIEN AVIOPARIEN PERINTÖASIOISTA

Opinnäytetyöni lopuksi haastattelin Asianajotoimisto Hannu Knuutila Ky:n asianajaja ja varatuomaria Hannu Knuutilaa. Knuutila on harjoittanut asianajotoimintaa Porissa ja Satakunnan alueella vuodesta 1973 alkaen. Yksi suuri painopiste hänen uralleen on ollut perhe- ja jäämistöoikeudelliset asiat. Haastattelun avulla halusin selvittää, minkälaista kokemusta hänelle on pitkän työuransa aikana kertynyt lapsettomien pariskuntien perintöasioista. Tarkoituksena oli selvittää, onko jäämistösuunnittelu testamentin avulla lapsettomien avioparien keskuudessa yleistä vai tyytyvätkö he yleensä lainsäädännön mukaiseen perinnönjakoon. Halusin myös selvittää, että kuinka paljon lapsettomien avioparien kohdalla poiketaan normaalista perinnönjaosta lesken jälkeen eli kuinka yleistä pesän jakaminen ja perinnöstä luopuminen ovat lesken elinaikana.

Kuten jo aiemmin luvussa 4 ja 5 selvisi, lapsettomien avioparien kohdalla eloonjäänyt puoliso perii vainajan koko omaisuuden ja lesken kuoltua perinnönjako toimitetaan hänen perillistensä ja ensiksi kuolleen puolison toissijaisten perillisten välillä. Haastattelussa kysyin kuinka tietoisia lapsettomat avioparit ovat tästä lakimääräisestä perimysjärjestyksestä ja lesken oikeuksista. Hannu Knuutilan kokemuksen mukaan lapsettomat avioparit eivät ole kovinkaan tietoisia sen paremmin lakimääräisestä perimysjärjestyksestä kuin lesken oikeuksistaan.

Lapsettomat avioparit eivät aina halua, että heidän omaisuutensa jaetaan suoraviivaisesti lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. Koska perillisten asemaa voidaan muuttaa testamentilla, olin kiinnostunut tietämään kuinka paljon lapsettomat avioparit

näitä testamentteja tekevät ja minkälaisia testamentteja he tekevät. Knuutilan kokemuksen mukaan lapsettomien avioparien testamentit eivät kuitenkaan ole yleisiä. Lapsettomat avioparit tekevät testamentteja harvemmin kuin avioparit, joista ainakin toisella on rintaperillisiä. Mikään tietty testamenttimääräyskään ei ole erityisen korostunut hänen asiakkaidensa keskuudessa, mutta lesken asema halutaan turvata ja yleensä sellaiseen testamenttiin sisältyy myös toissijaismääräys. Tämä toissijaismääräyksen sisältyminen testamenttiin taas johtuu siitä, että Knuutila kertoo hänen puoleensa kääntyville asiakkaille sovellettavaksi tulevasta lainsäädännöstä. Tärkeää on se, että tehdään tarpeeksi yksilöity puolisoitten tarkoitusta vastaava testamentti, niin silloin perinnönjaossa ei synny ongelmia.

Luvussa 5 käytiin läpi perinnönjakoa lesken jälkeen. Perintökaaren (40/1965) 3 luvun 5 §:n mukaisesti pesänjako voidaan toimittaa jo lesken eläessä hänen omasta aloitteestaan. Oikeuskirjallisuuden ja oikeuskäytännön perusteella tilanne on kuitenkin pulmallinen johtuen tasinkoprivilegin soveltamisesta. Korkeimman oikeuden kannan mukaan lesken on luovuttava perinnöstä ensiksi kuolleen puolison jälkeen, jos hän haluaa turvata oman omaisuutensa siirtymisen kokonaisuudessaan omalle sukuhaaralleen. Knuutilan mukaan osituksia ja perinnönjakoa tehdään lesken eläessä melko harvoin. Omaisuudesta luopumisiakaan ei hänen mukaansa juurikaan tehdä, eikä hän ole uransa aikana saanut yhtään sellaista tapausta hoidettavakseen. Knuutilan mukaan oikeusopineiden mielestä jakosuhteista olisi kuitenkin mahdollista sopia.

Haastattelun perusteella voidaan todeta, että lapsettomat avioparit eivät ole kovinkaan tietoisia niin lakimääräisestä perimysjärjestyksestä kuin perintösunnittelun keinoistakaan ilman asianajajan ohjeita. Mielenkiintoista asiassa on se, että lapsettomat avioparit eivät myöskään tee paljon testamentteja ainakaan asianajajaan turvautuen verrattaessa muunlaisessa elämäntilanteessa oleviin ihmisiin. Olisi kiinnostavaa tietää, että miksi testamentteja ei juurikaan tehdä. Voisiko syynä yksinkertaisesti olla se, että luotetaan lakimääräiseen perimysjärjestykseen ja siihen ei haluta puuttua? Vai tehdäänkö testamentteja itse ilman asianajajan neuvoja?

Tärkeintä testamentissa on sen tarkoituksenmukaisuus. Testamentin laatijat turvautuvatkin yleensä asianajajan ehdottamiin ohjeisiin. Vaikka mikään testamenttimääräys

ei olekaan yleinen lapsettomien pariskuntien keskuudessa, useimmiten niissä halutaan kuitenkin turvata lesken asema ja sen lisäksi määritellään toissijaiset saajat.

Lainsäädännössä annetaan mahdollisuus poiketa normaalista perinnönjaosta lesken jälkeen jakamalla pesä tai luopumalla perinnöstä lesken elinaikana. Haastattelussa kuitenkin kävi ilmi, että lapsettomien avioparien kohdalla nämä eivät ole yleisiä toimia. Tämä saattaa johtua siitä, että perinnöstä luopuminen on kannattavaa vasta silloin, jos leski on kuollutta puolisoaan huomattavasti varakkaampi. Pesänjaon toimituttaminen elinaikana taas tehdään yleensä siksi, että leski haluaa varmistaa, etteivät toissijaiset perilliset vaadi osuutta hänen omaisuutensa kasvusta. Syynä saattaa olla myös puhdas tietämättömyys ja leski ei välttämättä tiedä, että hän olisi voinut ja hänen olisi kannattanut luopua perinnöstä voidakseen vedota osituksessa tasinkoprivilegiinsä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia lapsettoman avioparin perinnön jakautumista sekä niitä toimia ja keinoja, joilla on vaikutusta varallisuuden jakautumiseen. Tavoitteena oli erityisesti tarkastella testamentin vaikutusta perinnönjaon kannalta suhteessa lakimääräiseen perinnön jakautumiseen. Oikeustieteellisestä aiheesta johtuen lapsettoman avioparin perinnön jakautumista koskevien avioliitto- ja perintöoikeudellisten säännösten lisäksi oikeuskirjallisuus toimi opinnäytetyössä keskeisenä tietolähteenä. Pääasiallisina oikeuskirjallisuuden lähteinä käytin Aulis Aarnion ja Urpo Kankaan kirjoittamia teoksia perhe- ja jäämistöoikeudesta.

Lapsettoman avioparin leski perii puolisonsa täydellä omistusoikeudella, mutta lesken asema perillisenä ei kuitenkaan ole täysin mutkaton. Toissijaisilla perillisillä on oikeuksia lesken kuoleman jälkeen, mikä aiheuttaa tiettyjä rajoituksia lesken testamentimääräysten tekemiseen ja muihin elinaikaisiin toimiin. Leski voi kuitenkin määrätä testamentilla omasta osuudestaan haluamallaan tavalla. Sen sijaan molempien puolisojen elinaikana testamentin vaikutusta voidaan käyttää laaja-alaisemmin vaikuttamaan perinnön jakautumiseen. Testamentilla voidaan vaikuttaa lesken tilanteeseen

joko laajentamalla tai supistamalla hänen oikeuksiaan omaisuuteen. Laajennetulla oikeudella voidaan esimerkiksi toissijaisten perillisten oikeus perintöön sulkea kokonaan pois. Tällöin omaisuus siirtyy loppujen lopuksi kokonaan toiseen sukuhaaraan lesken perillisille. Vastaavasti ensiksi kuollut puoliso voi määrätä omassa testamentissaan lesken kokonaan syrjäytettäväksi hänen kuollessaan, jolloin lesken oikeudeksi jää ainoastaan yhteisen kodin ja sen irtaimiston hallinta. Testamentilla perillisten piiriä voidaan myös laajentaa nimeämällä haluttuja henkilöitä testamentin saajaksi.

Aviovarallisuusjärjestelmä vaikuttaa osaltaan perinnön jakautumiseen. Lapsettomien avioparien varallisuuden jakautumiseen voidaan vaikuttaa myös avioehdolla. Sillä ei kuitenkaan ole vaikutusta ensiksi kuolleen puolison jälkeen, eikä se siten rajoita lesken elinaikaista omaisuuden määräysvaltaa. Avioehto vaikuttaa vasta lesken kuollessa toissijaisten perillisten ja lesken kesken perillisten tehtävässä perinnönjaossa. Silloin avioehtosopimus vaikuttaa perintöosuuden määrään.

Lainsäädännön mukaan lapsettoman avioparin leski voi vaatia perinnönjakoa jo elinaikanaan. Mielenkiintoista tässä on se, että korkein oikeus on antanut tämän lainkohdan tulkinnasta oikeusoppineiden kritisoiman ennakkoratkaisun, jonka perusteella leski ei voi toimittaa ositusta eikä hänellä ole myöskään oikeutta vedota tasinkopriviilegiin. Tämä pulmallinen tilanne pakottaa varakkaamman puolison luopumaan perinnöstä ensiksi kuolleen puolison jälkeen.

Kun valitsin opinnäytetyöni aiheen olin epäileväinen saatavilla olevan materiaalin suhteen, mutta tutkimuksen edetessä tajusin olleeni väärässä. Olin yllättynyt siitä kuinka paljon kirjallisuudesta loppujen lopuksi löytyikin tietoa aiheeseen liittyen. Pysin parhaani mukaan tulkitsemaan ja soveltamaan eri lähteistä saamiani tietoja opinnäytetyön keskeisempiin kysymyksiin. Näin jälkikäteen ajatellen haastattelun suunnitteluun ja toteutukseen olisin voinut panostaa enemmän. Haastattelun olisi voinut laatia useammalle asianajajalle, jolloin aiheesta olisi saanut useamman näkökannan.

Verotukseen liittyviä asioita ei tässä opinnäytetyössä tarkoituksella juurikaan käyty läpi, vaan keskityin rajaamaan aiheen muihin perintöoikeudellisiin kysymyksiin. Perintöverotukselliset asiat ovat oma laaja aihe-alueensa, jonka käsittely olisi tehnyt tämän työn sisällöstä liian laajan. Perintö- ja lahjaverolaki sekä tuloverolaki kokevat

muutoksen vuoden 2017 alussa, joten sen tiimoilta tämän aiheen perintöverotukselliset kysymykset voisivat olla opinnäytetyölle ihan erillinen oma aiheensa.

LÄHTEET

- Aarnio, A. & Kangas, U. 2010. Perhevarallisuus oikeus. Helsinki: Talentum.
- Aarnio, A & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus I. Perintöoikeus. Helsinki: Talentum. Viitattu 4.4.2016. http://haku.suomenlaki.com.lillukka.samk.fi/#/suomen_jaamistoioikeus/Book/VkhBook/141834//suomen_jaamistoioikeus/2016-04-04/2016-04-04
- Aarnio, A. & Kangas, U. 2015. Suomen jäämistöoikeus II. Testamenttioikeus. Helsinki: Talentum.
- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen. 2. p. Hamina: Akatiimi Oy.
- Avioliittolaki. 1929. L 13.6.1929/234 muutoksineen.
- Gottberg, E. 2013. Perhesuhteet ja lainsäädäntö. 7. p. Turku: Turun yliopisto.
- HE 225/1982 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle perintökaaren muuttamisesta.
- HE 90/1974 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle lapsen asemaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud.p. Helsinki: Tammi.
- Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. 2. uud. p. Helsinki: Talentum.
- Kaisto, J. & Lohi, T. 2013. Johdatus varallisuus oikeuteen. 2. uud. p. Helsinki: Talentum.
- Kangas, U. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. 2013. Helsinki: Talentum.
- KKO 1990:46. Perintö.
- KKO 2007:99. Perintökaari - Pesänselvitys – Perinnönjako.
- KKO 1999:104. Perintö - Perinnönjako - Avioliitto - Omaisuuden ositus.
- KKO 1992:99. Perintö - Perinnönjako - Perinnönjaon moite. Avioliitto.
- KKO 1997:107. Perintö - Perinnönjaon moite. Avioliitto - Omaisuuden ositus.
- KKO 2005:6. Testamentti - Testamentin tulkinta. Perintö – Pesänselvittäjä.
- Kolehmainen, A. & Rabinä, T. 2012. Jäämistösuunnittelu. Helsinki: Talentum.
- Kontturi, H. 2011. Saisiko olla yksi testamentti? Helsinki: Tammi.
- Koponen, J. 2015. Kuolinpesän osakkaan opas. 12. uud. p. Helsinki: Verotieto Oy.

Mikkola, T. 2010. Lesken asema jäämistö- ja vero-oikeudessa. 2. uud.p. Helsinki: Wsoypro Oy.

Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti. Käytännön käsikirja. 6. uud. p. Helsinki: Talentum.

Perintökaari. 1965. L 5.2.1965/40 muutoksineen.

Puronen, P. 2015. Perintö- ja lahjaverotus. 11. uud. p. Helsinki: Talentum Pro.

Tilastokeskuksen www-sivut. 2016. Viitattu 7.11.2016. <https://www.stat.fi>

TESTAMENTTI

”Me allekirjoittaneet aviopuolisot määräämme täten, että toisen meistä kuoltua saa eloonjäänyt täydellä omutusoikeudella kaiken omaisuutemme, olkoonpa se minkä nimestä tai laatuista tahansa.”

Tampereella 20.9.2010

Sami Helminen

(200659-1357)

Aluepäällikkö, Tampere

Tiina Helminen

(011060-2468)

Myyntipäällikkö, Tampere

Tämän testamentin tekijät, aluepäällikkö Sami Helminen ja myyntipäällikkö Tiina Helminen, jotka entuudestaan tunnemme, ovat tehneet testamentin riittävällä ymmärryksellä ja omasta vapaasta tahdostaan. Sami ja Tiina Helminen ovat, selitettyään meille, että testamentti sisältää heidän viimeisen tahtonsa, meidän ollessamme yhtä aikaa läsnä omakätisesti allekirjoittaneet sen.

Tampereella 20.9.2010

Joakim Peltola

Kauppias, Tampere

Marika Peltola

Kiinteistösihteeri, Tampere

TESTAMENTTI

Me allekirjoittaneet aviopuolisot määräämme täten, että kuoltuamme omaisuutemme kanssa menetellään seuraavasti:

1. Toisen meistä kuoltua saa eloonjäänyt täydellä oitusoikeudella kaiken omaisuutemme, olkoonpa se minkä nimistä tai laatuista tahansa.
2. Meidän molempien kuoltua menee puolet omaisuudestamme minun Sami Helmisen sisarentyttäreille Iina Lindroosille ja toinen puoli Tampereen yliopistollisen sairaalan tukisäätiölle.

Tampereella 20.9.2010

Sami Helminen

(200659-1357)

Aluepäällikkö, Tampere

Tiina Helminen

(011060-2468)

Myyntipäällikkö, Tampere

Tämän testamentin tekijät, aluepäällikkö Sami Helminen ja myyntipäällikkö Tiina Helminen, jotka entuudestaan tunnemme, ovat tehneet testamentin riittävällä ymmärryksellä ja omasta vapaasta tahdostaan. Sami ja Tiina Helminen ovat, selitettyään meille, että testamentti sisältää heidän viimeisen tahtonsa, meidän ollessamme yhtä aikaa läsnä omakätisesti allekirjoittaneet sen.

Tampereella 20.9.2010

Joakim Peltola

Kauppias, Tampere

Marika Peltola

Kiinteistösihteeri, Tampere

KÄYTTÖOIKEUSTESTAMENTTI

Me allekirjoittaneet puoliset Tiina Helminen (011060-2468) ja Sami Helminen (200659-1357) määräämme viimeisen tahtomme olevan, toisen meistä kuoltua leski saa kaiken omaisuutemme hallintaansa kuolemaansa asti. Kummankin meistä kuoltua omaisuus on menevä Tiinan serkun tyttärelle Maiju Johanna Salmiselle.

Tampereella 20.9.2010

Sami Helminen
(200659-1357)
Aluepäällikkö, Tampere

Tiina Helminen
(011060-2468)
Myyntipäällikkö, Tampere

Varta vasten paikalle kutsuttuina ja yhtä aikaa läsnä olevina todistajina vakuutamme, että Sami ja Tiina Helminen, jotka henkilökohtaisesti tunnemme ovat omakätisesti allekirjoittaneet edellä olevan testamentin ja todenneet sen olevan viimeisen tahtonsa. He ovat tehneet testamentin vapaasta tahdostaan kenenkään pakottamatta ja käsityksemme mukaan se vastaa heidän tarkoituksiaan ja pyrkimyksiään.

Tampereella 20.9.2010

Joakim Peltola
Kauppias, Tampere

Marika Peltola
Kiinteistösihteeri, Tampere